

**O'ZBEKSTAN RESPUBLİKASI JOQARI HA'M ORTA ARNAWLI
BİLİMLENDİRİW MİNİSTRLİĞİ**

BERDAQ ATINDAG'I QARAQALPAQ MA'MLEKETLİK UNİVERSİTETİ

SH.S. SHAMSHETOV

Korporativ huqiq

(Oqıw-metodikalıq qollanba)

**No'kis
«Qaraqalpaqstan»
2010**

Sh.S.Shamshetov. Korporativ huqıq (Oqıw-metodikalıq qollanba). – No'kis: «Qaraqalpaqstan» baspası, 2010. – 60 bet.

*Berdaq atındag'ı Qaraqalpaq ma'mleketlik universiteti
oqıw-metodikalıq ken'esinin' 2009 jıl 17 dekabr № 2 sanlı bayanlaması menen
tastıyıqlang'an*

Usınılıp atırğ'an metodikalıq qollanbada joqarı oqıw orınlarda o'tiletug'ın korporativ huqıq pa'nin u'yreniwde basshılıqqa alınatug'ın is bag'darlaması, oqıw bag'darlaması, a'meliy sabaqlardıń jobası, o'z betinshe jumıs jobası, test sawalları, pa'nge tiysli ma'seleler toplamı, bahalaw sisteması ha'm qollanılatug'ın a'debiyatlar ko'rsetilgen.

Metodikalıq qollanbada joqarı oqıw orınları studentlerine, oqıtıwshılarg'a, aspirantlarg'a ha'm qa'niygelerge arnalg'an.

Pikir bildiriwshiler:

Q.Umarova – Yuridika ilimlerinin' doktori

R.J.Matkurbanov – Yuridika ilimlerinin' doktori

ISBN 978 - 9943 - 346 - 33 - 8

© «Qaraqalpaqstan» baspası, 2010.

KIRISIW

Korporativ huqıq jeke huqıq quramında huqıq institutları ha'mde huqıqtın' tu'rli tarawları: puqaralıq, finans, miynet, xojalıq, isbilermenlik, avtorlıq huqıqı, xojalıq ha'm korporativ is jo'nelisin ta'rtipke keltirip turıwshı ayırım huqıqıy aktler, sonday-aq O'zbekstan Respublikası ta'repinen ta'n alınıp, milliy sistemag'a en'gizilgen xojalıq ha'm korporativ is jo'nelislerin muwapıqlastırıwshı xalıq aralıq huqıqıy aktlerden qa'liplesken.

Usı ta'repten alıp qarag'anda, korporativ huqıqtı ko'p ta'repleme jeke huqıq normaları ha'm belgili da'rejede ja'riyalıq huqıq elementlerinen quralg'an puqaralıq huqıqının' kishi tarawı sıpatında ko'rip shıg'ıwımız mu'mkin.

Korporatsiyalar jumıslarının' huqıqıy negizi, barlıq yuridikalıq shaxslar qatarında O'zbekstan Respublikası Puqaralıq kodeksinde ha'mde basqada xojalıq ja'miyetleri, shirketler haqqındag'ı nızamshılıq aktlerinde bekitilgen.

A'yemgi sovetler huqıq sistemasında korporativ huqıqtı oqıtıw yuridikalıq joqarı oqıw orınları da'stu'rine kiritilmegen edi. Ol usı da'wirdegi xojalıq ju'rgiziw sistemasındag'ı basqarıwdın' ha'kimshilik usıllarına sa'ykes kelmeytug'ın edi. Ha'zir jag'day basqa ta'repke o'zgerdi. Tashkent ma'mleketlik yuridika institutında 2002-2003 oqıw jılınan baslap korporativ huqıq arnawlı kurs sıpatında oqıtılıp baslandı.

Bul jerde yuristlerdin' jeke huqıq, sonın' menen birge korporativ huqıq pa'nin u'yreniwege bolg'an talap o'sip baratırğ'anlıg'ın esapqa alıw orınlı.

Bug'an en' da'slep, O'zbekstanda ma'mleketlik ka'rxanalardı ma'mleket qaramag'ınan shıg'arıw ha'mde menshiklestiriw tiykarında xojalıq ju'rgiziwshı shirketler ha'm ja'miyetler, sonday-aq aksionerlik ja'miyetlerdin' qa'liplesiwi ha'mde rawajlanıw protsessinin' ku'sheyiwi, bunın' na'tiyjesinde korporativ ja'njelli jag'daylardı h.t.b. yuridikalıq kompetentsiya boyınsha saplastırıw ushın korporativ huqıq normaların ja'nede jetilistiriw ha'mde onı a'melde qollanıwg'a bolg'an talaptın' artıp barıwı sebepshi bolmaqta.

Korporativ huqıq pa'nin u'yretiwden bas maqset - bul xa'r bir studentte do'retiwshı insandı qa'liplestiriw. Ol bilimlerdin' negizin iyelegen ha'mde og'ada jaqsı tayarlıqtan o'tken bolıwı tiyis. Ha'zirgi da'wirde korporativ huqıq barlıq shet ellerdin' yuridikalıq joqarı oqıw orınlarında intensiv tu'rde u'yrenilmekte. Ol ka'siplik yuridikalıq bilimlerdin' ajıralmas bo'legi esabında korporatsiya da'rejesinde ishki kuramlılıq ha'mde sırtqı huqıqıy muna'sibetler tu'siniginin' tiykarı bolıp tabıladı.

Korporativ huqıq pa'ninin' wazıypaları bolıp: korporatsiya dizimindegi tiykarg'ı tu'sinikler boyınsha teren' na'zeriy ha'mde a'meliy bilimlerge iye bolıw, korporatsiyada payda bolatug'ın mashqalalardı ha'mde olardı sheshiwdin' huqıqıy usılların u'yreniw, korporatsiyalardın' xojalıq ju'rgiziw ma'selelerin ko'rip shıgıw, korporatsiyalardın' kapitalg'a iye bolıw, qımbat bahalı qag'azlarg'a ha'mde korporatsiyalardı basqarıwg'a baylanıslı bolg'an muna'sibetlerdi u'yreniw bolıp esaplanadı.

Korporativ huqıq pa'ni studentlerdin' kritikalıq ha'mde kreativ pikirlewin rawajlandırıw, yuridikalıq ko'z qarasların, korporatsiya da'rejesinde ishki quramlılıq ha'mde sırtqı huqıqıy muna'sibetler haqqındag'ı bilimlerin jetilistiriw, barlıqtın' ko'p tu'rli ekonomikalıq ha'mde huqıqıy ko'rınislerin erkin tu'rde talqılay alıwına ja'rdem beriwge bag'darlang'an.

Bakalavrg'a to'mendegiler tiyisli:

a) to'mendegi tu'siniklerge iye bolıwı:

- korporativ huqıq pa'ni ha'm usılları haqqında;
- korporativ huqıq boyınsha O'zbekstan Respublikası nızamshılıq aktleri haqqında;
- korporatsiyada korporativ basqarıw haqqındag'ı tu'sinikler ha'mde huqıqıy ta'biyatına iye bolıw;

b) to'mendegilerdi biliw ha'm qollanıwg'a:

- korporativ huqıq haqqındag'ı teoriyalıq ha'm a'meliy bilimlerin a'melde qollay alıwı;
- ishki normativ aktlerdi (ustav, sha'rtnama h. t. b.) a'melde qollay alıwı;
- ishki quramlılıq ha'mde a'meldegi nızamshılıq aktlerine su'yengen tu'rde mag'lıwmatlar jıynaw, ja'mlestiriw ha'mde talqılaw protsedurasın;
- korporativ ja'njelli jag'daylardı (dawlardı) saplastırıw usılların.

v) ko'nikpelerge iye bolıw:

- belgili bir huqıqıy muna'sibetlerge korporativ normalardı tuwrı qollanıw biliw;
- korporatsiya ha'mde aksionerlerge olardın' huqıqların ha'mde nızamlı tu'rdegi qızıg'ıwshılıg'ın qorg'aw boyınsha ja'rdem ko'rsetiw;
- pa'ndi u'yreti, oqıtıwdın' da'sturiy ag'la usılları bolıp esaplang'an ekspress soraw-juwap, test sorawları, da'stu'riy oqıtıw, «do'ngelek stol» o'tkeriw, jumıs babındag'ı oyunlar, kollokvium, problemalı oqıtıw, texnikalıq oqıtıw qurallarınan paydalanıw, klinikalıq bilimler, sonday-aq oqıtıwdın' basqada interaktiv usılları (sheshimler teregi, rol oyunları, debatlar h. t. b.).

I. LEKTsiYa HA'M SEMiNAR SABAQLARININ' ATAMALARI

№	Temalar	Saatlar sanı		A'debiyatlar
		Lek	Sem	
1	Korporativ huqıq tu'sinigi, predmeti, printsipi ha'm usılları	2	2	1-18,20,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84
2	Korporativ huqıq derekleri. Ishki korporativ normalar.	2	2	1-57,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84
3	Korporatsiyalardı sho'lkemlestiriw ha'm dizimge alıw.	2	2	1-29,41,43,44,55,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82-84,87,90,91
4	O'zbekstan Respublikası ha'm shet el ma'mleketlerde korporativ basqarıw organları sisteması.	2	4	1-18,20,25-27,29,38,40-41,44,45,53,68,69,71,73,74,77,79-81,83,84,90,91
5	Korporativ qarjılar. Korporativ qımbat bahalı qag'azlar.	2	2	1-20,22,25-27,29,32,34-36,39,46-50,54-58,60-67,69-73,77-79,81-87,89,90
6	Korporatsiyada mag'lıwmatlardı ashıwdın' ha'm esabatlardıń huqıqıy sisteması.	2	2	1-20,25-27,29,32,40,47,51-54,68,69,71,73,77-81,84,87,90,91
7	Aktsionerlerdin' huqıqları ha'm onı qorg'aw mexanizmi haqqında ulıwma tu'sinik.	2	2	1-20,22,25-27,30,36,37,40,46-49,51-69,71,73,75,77,79,81,84,87
8	Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestiriw tu'rleri ha'm formaları. Korporatsiyalar bankrotlıg'ı. Olardıń saplastırılıwı.	2	4	1-27,29-31,41,44,45,51-53,60-68,69,71,73-77,79-84,87,88,90-92
	Barlıg'ı:	16	20	

II. KORPORATIV HUQIQ PA'NININ' OQIW BAG'DARLAMASI

1-tema. Korporativ huqiq tu'sinigi, predmeti, printsipi ha'm usillari.

Mu'lkiiy huqıqlardı qorg'aw tarawında O'zbekstan Respublikası Konstitutsiyası talaplarına muwapıq korporativ muna'sibetlerdi qa'liplestiriw. Pu'tkil dunya ja'miyetshiligi ha'mde demokratiyalıq aralıqtın' bo'legi esabında O'zbekstan Respublikasında demokratiyalıq, liberal, joqarı bilimge iye bolg'an puqaralıq-huqıqıy ja'miyet qurıw. Korporativ huqıqtın' jan'a institutları ha'mde onın' O'zbekstan Respublikası nızamshılıq sistemasına en'giziliwi. Basqa ellerde usı institutlardın' rawajlanıwı. O'zbekstanda jeke huqıq sistemasının' demokratiyalıq tiykarların transformatsiya ha'm modernizatsiyalaw mashqalaları. O'zbekstan Respublikası korporativ huqıq tarawında jeke huqıq sistemasının' o'zine ta'nligi. Bazar ekonomikası sharayatında korporativ huqıq institutlarının' tutqan ornı. O'zbekstan Respublikası Prezidenti İ.A.Karimov miynetlerinde jeke huqıq institutları, korporativ basqarıwdın' tikleniwi ha'mde rawajlanıwının' ilimiy ideyası ha'm a'meliy stimulları.

Korporativ huqıq tu'sinigi ha'm huqıqıy minezlemesi. Korporativ huqıq pa'ni. Korporativ huqıq - huqıqtın tarawı sıpatında. Korporativ huqıq - ilim sıpatında. O'zbekstan Respublikası ha'm shet eller ilimpazlıg'ında korporativ huqıqtın' teoriyalıq tiykarları. Korporativ huqıq - oqıw pa'ni sıpatında. Korporativ huqıq printsipleri. Korporativ huqıq usılları: ha'kimshilik ha'm dispozitiv baslamalardın' salıstırması. Tu'rli ma'mleketlerde korporativ huqıqtın' ulıwma minezlemesi ha'mde rawajlanıw tendentsiyaları. O'zbekstan Respublikası nızamshılıg'ına korporativ muna'sibetlerdin' ayırım institutların en'giziw ha'm liberalizatsiya qılıw mashqalaları. Korporativ muna'sibetlerdin' huqıqıy ta'biyatı ha'm o'zine ta'nligi: ma'jbu'riy ha'm mu'lkiiy xarakteri. O'zbekstan Respublikası huqıqıy sistemasında korporativ huqıqtın tutqan ornı ha'm roli. Korporativ huqıqtın' basqa huqıq tarawları menen salıstırması. Tu'rli huqıq sistemalarında (roman-german, anglosakson h. t. b.) korporativ huqıqtın' ornın anıqlawg'a jantasıwlar. Korporativ muna'sibetlerdi huqıqıy ta'repten ta'rтіplestiriwdin' ayırıqsha bo'legi sıpatında ajratıw za'ru'rliğı. Korporativ muna'sibetlerdin' genezisi ha'm teoriyalıq bazası. Bo'lip alıw ha'm basqarıw teoriiyası (A.Bern, G.Mins). Firma teoriiyası (R.Kouz). Fiktsiya teoriiyası. Agentlik teoriiyası. Basqarıw teoriiyası. Mu'lkshiliktin' ta'biyg'ıy huqıqlar teoriiyası. Bazardın' sotsiallıq juwapkershilik kontseptsiyası. Bazardın' ko'zi a'zzilik kontseptsiyası. G'amhorlıq kontseptsiyası. Rawajlang'an ma'mleketlerde korporativ muna'sibetlerdin' zamanago'y teoriyaları. G'arezsiz Ma'mleketler Auqamı (G'MA) ellerinde korporativ doktrinası. O'zbekstan Respublikasında korporativ huqıq teoriiyası.

Baqlaw sawalları

1.Korporativ huqıq degenimiz ne?

2. Korporativ huqıq du'zilisi qanday ko'rinske iye?
3. Korporativ huqıq jeke huqıq sistemasında qanday orın iyeleydi?
4. Puqaralıq huqıqı sistemasında korporativ huqıq qag'ıydaları nelerdi anıqlap beredi?
5. Korporativ huqıq predmeti degenimiz ne?
6. Korporativ huqıqtı ta'rtiplestiriw usılı ne bolıp esaplanadı?
7. Korporativ huqıq printsipleri nelerden ibarat?
8. Sırtqı korporativ muna'sibetler qaysı huqıq normaları ja'rdeminde ta'rtiplestiriledi?
9. Korporativ huqıq printsipleri qalayınsha aktsionerlerdin' huqıqların korg'aydı?
10. Korporativ huqıq qalayınsha ja'riyalıq huqıq penen salıstırıladı?

A'debiyatlar: 1-18,20,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84.

2-tema. Korporativ huqıq derekleri. İshki korporativ normalar.

Korporativ huqıq derekleri haqqında tu'sinik ha'm onın' tu'rleri. Xalıq aralıq huqıq normaları. İshki nızamshılıq korporativ huqıqtın deregi sıpatında. Mekeme ta'repinen kadag'alaniw. Qımbat bahalı kag'azlardın' aynalısin koordinatsiya qılıw ha'm qadag'alaw Orayı ta'repinen qabıl etilgen aktler. İshki korporativ aktler. Korporativ a'detler. Korporativ is alıp barıw. Korporativ pretsendentler. Korporativ normativlıq aktlerdi dizimge keltiriw. İshki korporativ normalar tu'sinigi ha'm onın' tu'rleri. İshki korporativ normalarının' ulıwma belgileri. İshki korporativ normalarının' huqıqıy xarakteri. İshki korporativ normalardın' du'zilisi. İshki korporativ normalardın' ierarxiyası. İshki korporativ normalardın' jaratıw printsipleri. Korporativ protsesslerdi ta'rtiplestiriwde nızamnın' roli. Korporativ normalardı do'retiw korporativ muna'sibetlerdi saplastırıwdın' quralı sıpatında. Korporativ normalardın' oraylastırılğ'an ha'm sha'rtınamalıq normaları menen salıstırması.

Baqlaw sawalları

1. Korporativ huqıq dereklerine qaysı aktler kiredi?
2. Sizge qanday ishki korporativ aktleri ma'lim?
3. Korporativ protsesslerdi ta'rtiplestiriwde u'lgili nızamlardın' roli qanday?
4. Biyg'a'rez O'zbekstan sharayatında korporatsiya qanday huqıqıy tiykarlarg'a iye boldı?

A'debiyatlar: 1-57,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84.

3-tema. Korporatsiyalardı sho'lkemlestiriv ha'm dizimge alıw.

Aksionerlik ja'miyetlerdi sho'lkemlestiriv usılları. Qatnasıwshılar ha'm sho'lkemlestirivshiler. Sho'lkemlestirivshiler ma'jilisi. Sho'lkemlestirivshiler xu'jjetleri. Korporatsiya ustav fondı o'lsheemin qa'liplestiriv ha'm onı o'zgertiw. Korporatsiya mu'lkinin' huqıqıy rejimi. «Bir aynalı» ma'mleketlik dizimge alıw. Shet el investorları qatnasında korporatsiyanı sho'lkemlestirivdin' o'zine ta'nligi. Birlesken ka'rxanalardı sho'lkemlestiriv spetsifikası. Korporatsiyalardı qayta dizimge alıw. Ustav - tiykarg'ı ishki korporativ xu'jjet sıpatında. Ustavtın' maqseti ha'm wazıypaları. U'lgili ustavtı islep shıg'ıw ha'm onın' roli. Ustavtın' tiykarg'ı belgileri. Ja'miyet wa'killerinin' huqıq ha'm minnetlemelerinin' ustavta su'wretleniwi. Ja'miyettin' ustavında sheklewler ornatılıwı. Ustav penen tanısıw huqıqına iye bolg'an shaxslar. Ja'miyet ustavına o'zgeris ha'm qosımshalar kirgiziw. Jan'a redaksiyadag'ı ja'miyet ustavın tastıyıqlaw. Ustavtı ma'mleketlik dizimge alıw. Ustavtag'ı o'zgeris ha'm qosımshalardı ma'mleketlik dizimge alıw.

Baqlaw sawalları

1. Aksionerlik ja'miyet degenimiz ne?
2. Jabıq tu'rdegi AJ qanday ko'riniske iye? Olardın' qatnasıwshıları ha'm sho'lkemlestirivshileri kimler bolıp esaplanadı?
3. Korporatsiyanı sho'lkemlestiriv ta'rtibi qanday?
4. Sho'lkemlestiriv xu'jjetlerin ta'riplep berin'.
5. Korporatsiyanın' ustav fondı neden ibarat?
6. Ustav fondın ka'liplestiriv ha'm onı o'zgertiw ta'rtibi qanday?
7. Korporatsiya mu'lkinin' huqıqıy jag'dayı qanday?
8. Aktsiyalardı ma'mleketlik paketinin' huqıqıy statusı qanday?
9. Korporatsiyalardı ma'mleketlik dizimge alıw ta'rtibi qanday?

A'debiyatlar: 1-29,41,43,44,55,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82-84,87,90,91.

4-tema. O'zbekstan Respublikası ha'm shet el ma'mleketlerde korporativ basqarıw organları sisteması.

Korporativ basqarıw haqqında tu'sinik ha'm ulıwma minezlemesi. Korporativ basqarıw du'zilisi ha'm onın' elementleri. Korporativ basqarıwdın' eki ha'm u'sh da'rejeli sisteması. Korporativ basqarıw organlarının' o'z-ara qatnası. Korporatsiyanı basqarıw ma'selesinde birgelikte boysınıwshılıq ha'm wa'killikler ierarxisı printsipi. O'zbekstan Respublikasında korporativ basqarıw organları sisteması. Ayrım ma'mleketlerde (AQSh, Ullı Britaniya, Germaniya, Yaponiya ha'm Rossiya) korporativ basqarıw du'zilisi. Korporativ baqlaw organları ha'm olardın' tiykarg'ı funktsiyaları. Korporativ basqarıwda ulıwma ma'jilis tiykarg'ı organ

sıpatında. Ulıwma ma'jilis tu'rleri. Aktsionerlerdin' na'wbettegi ha'm na'wbetten tısqarı ma'jilisleri. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi kompetentsiyası. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde ayırıqsha kompetentsiyag'a tiyisli sawallar. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi qararı. Sırttan dawıs beriw jolı menen (soraw jolı menen) qabıl etilgen aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi qararı. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde qatnasıw ta'rtibi. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi haqqında u'lgili Nızam. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde qatnasıw huqıqı. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqında mag'lıwmat. Ja'miyet aktsionerlerinin' ulıwma ma'jilisi ku'n ta'rtibine qoyılatug'ın ma'seleler. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisin o'tkeriwge tayarlıq. Esap-sanaq komissiyası. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi kворumı. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde dawıs beriw. Dawıs beriw byulletenleri. Byulletenler ja'rdeminde o'tkerilgen dawıs beriw na'tiyjelerin esaplaw. Dawıs beriw juwmaqları haqqındag'ı protokol. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi protokoli.

Baqlaw ken'esinin' jumıs alıp barıwındag'ı o'zgesheligi. Baqlaw ken'esi wa'killikleri. Ja'miyettin' baqlaw ken'esin saylaw. Ja'miyettin' baqlaw ken'esi baslıg'ı. Baqlaw ken'esi ma'jilisi. Baqlaw ken'esi ag'zalarının' juwapkershiligi. Biyg'a'rez direktorlar roli. Direktordı baqlaw ken'esinin' biyg'a'rez ag'zası sıpatında ta'n alıw kriteriyeleri. Biyg'a'rez direktorlar huqıqı kodeksi. Shet ellerde biyg'a'rez direktorlar institutı ha'm onı korporativ basqarıwda ma'mleketimiz ta'jriybesine en'giziw. Korporatsiya basqarıwının' orınlawshı organı. Orınlawshı organdı qa'liplestiriw ta'rtibi. Kollegial ha'mde jeke orınlaw organı (basqarma, direktsiya). Orınlawshı organ wa'killikleri. Orınlawshı organnın' basqa basqarıw organları menen o'z-ara baylanısı. Wa'killiklerdi bo'listiriw ma'seleleri. Korporatsiyanı isenim arqalı basqarıw sha'rtnamasının' o'zine ta'nligi. Kompaniya basqarıwshısının' huqıqıy jag'dayı. Ma'mlektlik isenim bildirilgen shaxstın huqıqıy statusı ha'm wa'killikleri. Fidutsiar juwapkershiliktin' huqıqıy ta'biyatı. Ashıq kewillilik ha'm biyparwarlıq printsipti. Korporatsiyanın' orınlawshı organlarına qoyılatug'ın talaplar. Orınlawshı organdı xoshametlew mug'darın anıqlaw. Orınlawshı organnın' qarjı preferentsiyası. Jeke orınlawshı organ (direktor), kollegial orınlawshı organ ag'zaları (basqarma, direktsiya), basqarıwshı yamasa sho'lkem basqarıwshısının' juwapkershiligi. Orınlawshı organnın' jeke mu'lkıy juwapkershiligi.

Baqlaw sawalları

- 1.Korporativ basqarıwdın' ulıwma kag'ıydaları ha'm printsipleri nelerden ibarat?
- 2.Korporativ basqarıw organları sistemasın ta'riplep berin'.
- 3.Aktsionerlik ja'miyettin' ulıwma ma'jilisi ha'm onı o'tkeriwdi ta'rtiplestiriwshi normalar statusı neden ibarat?
- 4.Aktsionerlik ja'miyettin' ulıwma ma'jilisinde aktsionerler qanday huqıqlarg'a iye?

5. Baqlaw ken'esinin jumıs alıp barıw ta'rtibi ha'm funktsiyası nelerden ibarat?
6. Aktsionerlik ja'miyettin' lawazımlı shaxslarına kimler kiredi?
7. Aktsionerlik ja'miyettin' orınlawshı organının' jumıs ta'rtibi ha'm statusına minezleme berin'.
8. Reviziyalıq komissiyanın' statusı ha'm funktsiyası neden ibarat?
9. Aktsionerlik ja'miyettin' auditi degenimiz ne ha'm ol reviziyalıq komissiyadan qalayınsha parıqlanadı?

A'debiyatlar:1-18,20,25-27,29,38,40-41,44,45,53,68,69,71,73,74,77,79-81,83,84,90,91.

5-tema. Korporativ qarjılar. Korporativ qımbat bahalı qag'azlar.

Korporativ qarjılar tu'sinigi ha'm onın' klassifikatsiyası. Korporatsiya fondı ha'm rezervleri. Korporatsiya qarjıların basqarıw. Finans menedjmenti. Korporatsiyanın' ustav fondı. Ustav fondı mug'darı. Ustav fondın du'ziw ta'rtibi. Materiallıq bolmag'an aktivler ja'rdeminde ustav fondın qa'liplestiriwdin' o'zine ta'nligi. Korporatsiya ustav fondın ko'beytiw. Korporatsiya ustav fondın azaytıw. Korporatsiya ustav fondı mug'darın azaytıw haqqında kreditorlardı habarlandırıw. Korporatsiya rezerv fondı ha'm taza aktivleri. Ka'rxanalarda shet el investitsiyaları ja'rdemindegi ustav fondı. Aktsiya tu'sinigi. Qımbat bahalı qag'azlar sistemasında aktsiyalardıń roli ha'm tutqan ornı. Aktsiya tu'rleri ha'm tipleri. Atalg'an ha'm ko'rsetiliwshi aktsiyalar. A'piwayı ha'm arnawlı aktsiyalar. A'piwayı aktsiya iyelerinin' huqıqları. Arnawlı aktsiya iyelerinin' huqıqları. Aktsiyalardıń nominal bahası. Ja'miyettin' ja'riyalang'an ha'm jaylastırılǵ'an aktsiyaları. Aktsiyalardıń basqa shaxstın' mu'lkshiligine beriliwi. Ja'miyettin' o'z aktsiyalarına iye bolıw ta'rtibi. Aktsiyalar konsolidatsiyası ha'm bo'lshekleliwi. Konvertatsiya qılınıwshı qımbat bahalı qag'azlar. Aktsiyalarg'a iye bolıwda u'stinlik huqıqın a'melge asırıw ta'rtibi. Aktsionerler talabına ko're ja'miyet aktsiyaların satıp alıw. Ja'miyet ta'repinen jaylastırılǵ'an aktsiyalarg'a iye bolıwdag'ı sheklewler. Obligatsiya tu'sinigi ha'm onın' tu'rleri. Obligatsiyalardıń o'zine ta'nligi. Korporatsiya qarjı sistemasında obligatsiyalardıń ornı. Obligatsiya iyelerinin' korporativ basqarıwg'a ta'siri. Qımbat bahalı qagazlar bazarı sistemasında korporativ qımbat bahalı qagazlar. Depozitar tilxatlar. Qımbat bahalı qag'azlardı islep shıǵıw. Optsion ha'm fyucherslar. Shet ellerde obligatsiya ha'm basqa korporativ qımbat bahalı qag'azlardı huqıqıy ta'repten ta'rtplestiriw.

Baqlaw sawalları

1. Korporativ qarjılar tu'sinigine anıqlama berin' ha'm onın' tu'rlerine minezleme berin'.
2. Ustav kapitalı degenimiz ne ha'm onın' funktsiyaları neden ibarat?
3. Ustav kapitalının' du'zilisi kanday?

4. Ustav kapitalın ko'beytiw ha'm azaytiw qalayınsha a'melge asırıladı?
5. Korporatsiyanın' rezerv fondı qanday?
6. Dividend degenimiz ne ha'm onın' tu'rlerin ayıp berin'.
7. Qımbatlı qag'azlar degenimiz ne? Onın' tiykarg'ı belgileri qanday?
8. Qımbatlı qag'azlardı klassifikatsiya qılıw haqqında nelerdi bilesiz?
9. Aktsiya degenimiz ne?
10. Obligatsiya degenimiz ne ha'm korporativ obligatsiyalardıń tu'rleri.
11. Qımbatlı qag'azlar emissiyası ha'm onı dizimge alıw ta'rtibi qanday?

A'debiyatlar: 1-20,22,25-27,29,32,34-36,39,46-50,54-58,60-67,69-73,77-79,81-87,89,90.

6-tema. Korporatsiyada mag'lıwmatlardı ashıw ha'm esabatlardıń huqıqıy sisteması.

Mag'lıwmatlardı ashıwdın' huqıqıy rejimi. Korporatsiya iskerliginin' «tınıqlıg'ın» ta'miyinlew. Korporatsiyanın' sapalı informatsiyalıq siyasat ju'rgiziwi. Mag'lıwmatlardı ashıwda nızamshılıq talaplarına a'mel qılıw. Mag'lıwmatlardı ashıw protsedurası ha'm ta'rtibi. Ayrım faktler boyınsha mag'lıwmatlardı ashıwg'a qoyılutug'ın talaplar. Mag'lıwmatlardı ashıw haqqındag'ı nızamshılıqtı buzg'anlıq ushın juwapkershiliktin' belgileniwi. Qarjı esabatının' xalıq aralıq standartları. Kewilli ha'm ma'jbu'riy tu'rde mag'lıwmatlardı ashıw. Ishki ha'm sırtqı mag'lıwmatlardı ashıw. Qımbat bahalı qag'azlar bazarında mag'lıwmatlardı ashıw. Jıllıq esabat mag'lıwmatlardı ashıwdın' tiykarg'ı formalarınin' biri sıpatında. Mag'lıwmatlardı ashıw u'stinen baqlaw ju'rgiziwi. İnternet tarmag'ında mag'lıwmatlardı ashıwdın' o'zgesheligi. Mag'lıwmatlardı ashıwdın' elektron formasının' huqıqıy jag'dayı. Korporativ veb-saytqa qoyılutug'ın talaplar. O'zbekstan Respublikasında mag'lıwmatlardı ashıwdın' jeke elektron sistemasın qalplestiriw keleshegi. İnsayderlıq mag'lıwmatlar haqqında tu'sinik. Mag'lıwmatlardı insayderlıq kategoriyag'a kirgiziwi kriteriyları. İnsayderlıq mag'lıwmatlar ha'mde kommertsiyalıq (isbilermenlik) sırının' shekleniwi. İnsayderlıq mag'lıwmatlardın' huqıqıy rejimi. İnsayder treyding/diling haqqında tu'sinik. İnsayderlıq kelisim du'ziw statusı ha'm onın' huqıqıy aqıbetleri. Rawajlang'an ma'mleketlerde insayderlıq mag'lıwmatlardın' huqıqıy ta'repten ta'rtiplestiriw ta'jriybesi. İnsayderlıq mag'lıwmatlar ha'm insayderlıq kelisimler boyınsha O'zbekstan Respublikası nızamshılıg'ın rawajlandırıw perspektivaları.

Baqlaw sawalları

1. Mag'lıwmatlardı ashıw neni bildiredi, onın' qanday tu'rleri ha'm formaları bar?
2. Aktsionerlik ja'miyettin' mag'lıwmatlar esabatına Nızam ta'repinen qanday talaplar qoyıladı?

3. Aktsionerlik ja'miyeti mag'lumatların ma'mleketlik organlarga beriwtartibi qanday?

4. Kommertsialık sırtu'sinigine neler kiredi?

5. «Affillengen shaxslar» degenimiz ne?

6. Qızıg'ıwshılıq boyınsha kelisimlerge minezleme berin'.

7. İri kelisimler du'ziw protsedurası qanday?

A'debiyatlar: 1-20,25-27,29,32,40,47,51-54,68,69,71,73,77-81,84,87,90,91.

7-tema. Aktsionerler huqıqları ha'm onı qorg'aw mexanizmi haqqında ulıwma tu'sinik.

Aktsionerler huqıqları sisteması. Mu'lkiy huqıqlar ha'm korporatsiyanı basqarıw huqıqlarının' salıstırması. Aktsionerler huqıqlarının' buzılıwı ha'm onın' tu'rleri. Aktsionerler huqıqların ha'm nızamlı tu'rdegi ma'plerin qorg'awdın' huqıqıy kepillikleri. Aktsionerler huqıqların qorg'aw printsipleri. Aktsionerler huqıqların o'z ma'pine paydalanıw mashqalaları. Minoritar aktsionerlerdin' huqıqıy statusı ha'm olardın' huqıqların qorg'awdın' o'zgeshelikleri. Aktsionerler huqıqların qorg'aw ha'm onın' tu'rleri. Huqıqıy o'z-o'zin qorg'aw. O'z-o'zin qadag'alawshı institutlar - aktsionerler huqıqların qorg'aw mexanizminin' biri sıpatında. Aktsionerler huqıqların sud ta'repinen qorg'awdın' o'zine ta'nligi. Dawja'njellerdin' sudqa shekemgi saplastırılıwı. Aktsionerlerdin' sud organlarına mura'jaat etiw tartibi. Aktsionerler huqıqların sud ta'repinen qorg'alıwı shegaraları. Dawagerliktin' huqıqıy ta'biyatı. Kollektiv tu'rdegi dawa - minoritar aktsionerlerdin' huqıqların qorg'aw mexanizminin' biri sıpatında. Korporativ dawlardı sudqa beriwtu'seleleri. Sudtag'ı ırkiliwler ha'm onın' qaplanıwı. Korporativ ja'njelli jag'daylar haqqında tu'sinik. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisin o'tkeriw waqtındag'ı ja'njelli jag'daylar. Ma'mleketlik organlar menen ja'njelli jag'daylar. Dizimge alıwshılar qatnasındag'ı ja'njelli jag'daylar. Dividendler to'lenbewine baylanıslı tartıslar. Korporativ shantaj (greenmail). Korporativ shantaj'a qarsı turıw. Aktsionerler ma'plerin za'ru'riy ha'm jeterli da'rejede qorg'aw ko'lemin anıqlaw tu'seleleri. Korporativ ja'njelli jag'daylardı jayg'astırıwda korporativ xatkerdin' ha'm aktsionerler huqıqların qorg'aw komitetinin' roli ha'm o'zgesheligi.

Baqlaw sawalları

1. Aktsionerlerdin' tiykarg'ı huqıqları qanday?
2. Bul huqıqlar nızamda qanday bекitilgen?
3. Usı huqıqlardı a'melge asırıwdın' qanday usılları bar?
4. Aktsionerler huqıqların korg'awdı ta'miyinlewde qımbat bahalı qag'azlar bazarın qadag'alaw ha'm koordinatsiya qılıw Orayının' roli qanday?
5. Aktsionerler huqıqların korg'aw qalayınsha a'melge asırıladı?

6. Aktsionerler aktsionerlik ja'miyet haqqında mag'lıwmat alıw boyınsha qanday huqıqlarg'a iye?

7. Korporativ ja'njelli jag'daylardı keltirip shıg'arıwshı tiykarg'ı sebeplerdi aytıp berin'.

8. Ja'njellerdin' tu'rleri ha'm onı sheshiw usılları.

A'debiyatlar: 1-20,22,25-27,30,36,37,40,46-49,51-69,71,73,75,77,79,81,84,87.

8-tema. Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestiriw tu'rleri ha'm formaları. Korporatsiyalar bankrotlıg'ı. Olardın' saplastırılıwı.

Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestiriw tu'sinigi ha'm onın' o'zine ta'nligi. Qayta sho'lkemlestiriw formaları. Qosılıw. Birigiw. Bo'liniw. Ajıralıp shıg'ıw. Qayta aylantırıw. Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestiriw haqqında qarar qabıllaw ta'rtibi. Shet el huqıqıy doktrinasında dushpansılıq birigiw ha'm «jutıp jiberiw» institutı ha'mde onın' O'zbekstan Respublikası nızamshılıg'ındag'ı qayta sho'lkemlestiriw formaları menen salıstırması. Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestiriwde aktsionerler huqıqların qorg'aw.

Bankrotlıq tu'sinigi. Turaqsızlıq ha'm bankrotlıq institutları salıstırması. Korporatsiyanı bankrot dep ja'riyalaw tiykarları. Bankrotlıq protsedurası ha'm onın' basqışları. Sudqa shekemgi sanatsiya. Bankrotlıqtı xojalıq sudında ko'rip shıg'ıw. Gu'zetiw basqışları. Sud sanatsiyası. Sırttan basqarıw ha'm onın' o'zgeshelikleri. Korporatsiyanı tarqatıp jiberiw o'ndirisi. Tınısh jol menen kelisimge keliwdin' o'zine ta'nligi. Korporatsiya bankrotlıg'ının' o'zine ta'nligi. Bankrotlıqtın' a'piwayılastırılğ'an protsedurası. Korporativ muna'sibetlerde bankrotlıq protsedurası o'tkeriw da'wrinde aktsionerler ha'm qatnasıwshılardıń huqıqların qorg'aw. Korporatsiyanın' tarqatıp jiberiliwi. Korporatsiyanı tarqatıp jiberiw ta'rtibi. Korporatsiyanı tarqatıp jiberiw tiykarları. Tarqatıp jiberiw islerinin' o'zine ta'nligi. Korporatsiya mu'likinin' aktsionerler ortasında bo'listiriliwi. Korporatsiyanı tarqatıp jiberiw waqtı. Tarqatıp jiberiw waqtında kreditorlar ha'm aktsionerlerdin' mu'likiy ma'plerin qandırıw.

Baqlaw sawalları

1. Aktsionerlik ja'miyetti qayta sho'lkemlestiriw qanday a'melge asırıladı?
2. Qayta sho'lkemlestiriw formaların atap korsetin'.
3. Turaqsızlıq ha'm bankrotlıq haqqındag'ı Nızamnın' tiykarg'ı kag'ıydalarına minezleme berin'.
4. Bankrotlıq degenimiz ne?
5. Bankrotlıq protsedurası qalay a'melge asırıladı?
6. Aktsionerlik ja'miyettin' reabilitatsiyası degenimiz ne?
7. Sanatsiya degenimiz ne (sud, sudqa shekemgi)?
8. Sırttan basqarıwg'a minezleme berin'.

9. Aktsionerlik ja'miyet bankrotliqqa ushirag'anda kreditorlardin' huqirlari qalay ta'miyinlenedi?

10. Aktsionerlik ja'miyet bankrotliqqa ushirag'anda aktsionerlerdin' huqirlari qalay ta'miyinlenedi?

11. Aktsionerlik ja'miyet qalayinsha tarqatiladi?

A'debiyatlar: 1-27,29-31,41,44,45,51-53,59-68,69,71,73-77,79-84,87,88,90-92.

III. STUDENTLER UShIN O'Z BETINSHE JUMISLAR

Studentlerdin' o'z betinshe jumislar alıp barıwında jumıs da'pterin tutıwı u'lken a'hmiyetke iye. Ol u'ydegi waqtında toltırılıp barıladı, al kurstı o'zlestiriw boyınsha en' a'hmiyetli mashqalalar oqıtıwshının' ko'rsetpesi boyınsha ulıwmalıq pikirlesiwge alıp shıg'ıladı. Za'ru'r bolg'an jag'daylarda da'pterlerdi tekserip turıw orınlı. Studentler o'zleri ushın qıyınshılıq tuwdıratug'ın ha'r qanday sawallar boyınsha mug'allimlerge mura'jaat etiwlerine boladı.

O'z betinshe jumıs to'mendegi bo'limlerden turadı.

«**Kurs logikası**» **bo'limi** korrektiv pikirlew ko'nikpelerin iyelew, yag'nıy temanın' en' baslı elementlerin ajıratıp alıp, olar arasındag'ı o'zara baylanıslardı anıqlawdan ibarat. Ol usı tema boyınsha en' kerekli jerlerin qaytalawg'a ko'mek beretug'ın sawallar ha'mde logikalıq o'zara baylanıslardı anıqlawg'a mo'lsherlengen tapsırmalardan quralg'an.

«**Testler**» **bo'limi** o'z-o'zin baqlaw ushın qollanılardı. Keltirilgen testlerdi sheshiw ha'm onın' sheshimin juwaplar menen salıstırıp barıw dawamında usı juwaplardın tuwrı bolıwı sebepleri tu'sinikli ekenligin itibarg'a alınıwı tiyis.

«**Referatlar**» **bo'limi** studentler ushın en' a'hmiyetli tapsırma bolıp esaplanadı. Onın' maqseti avtor ushın jan'alıq bolg'an mashqalalardı tu'sindirip beriw boyınsha ko'z qarasların ha'mde ko'nikpelerin qa'liplestiriwden ibarat.

Referattı jazıw tınısh u'y sharayatında, yag'nıy oqıw a'debiyatın qayta ko'rip shıg'ıw, alıng'an bilimlerde salıstırıp, mag'lıwmatlardın' jan'a dereklerin izlep tabıw mu'mkinshiligi bar jag'dayda a'melge asırılardı. Referattı jazıw dawamında student ilajı barınsha qısqartırılğ'an, biraqta mashqalanın' barlıq aspektlerin o'z ishine alg'an tekst ko'rinisinde bolıwına ha'reket etiwı kerek.

Studentlerdin' bilimin o'zlestiriwde aralıq baqlaw boyınsha kurstın' barlıq temalarınan test-baqlaw jumısları tayarlang'an.

O'z betinshe jumıstın' bir qansha temaları boyınsha o'z-o'zin baqlaw ushın tapsırmalar usınıs etiledi.

3.1. O'z betinshe jumis temalari

№	Temalar	Saatlar sanı	A'debiyatlar
1	Korporativ huqiq tu'sinigi, predmeti, printsiplari ha'm usullari	4	1-18,20,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84
2	Korporativ huqiq derekleri. Ishki korporativ normalar.	4	1-57,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82,84
3	Korporatsiyalardı sho'lkemlestirish ha'm dizimga alish.	4	1-29,41,43,44,55,60-67,69,71,73-75,77,79,81,82-84,87,90,91
4	O'zbekstan Respublikasi ha'm shet el ma'mleketlerde korporativ basqarish organlari sisteması.	4	1-18,20,25-27,29,38,40-41,44,45,53,68,69,71,73,74,77,79-81,83,84,90,91
5	Korporativ qarjılar. Korporativ qimmat bahalı qag'azlar.	4	1-20,22,25-27,29,32,34-36,39,46-50,54-58,60-67,69-73,77-79,81-87,89,90
6	Korporatsiyada mag'liwmatlardı ashirish ha'm esabatlardın' huqiqiy sisteması.	4	1-20,25-27,29,32,40,47,51-54,68,69,71,73,77-81,84,87,90,91
7	Aktsionerlardin' huqıqlari ha'm onı qorg'aw mexanizmi haqqında uliwma tu'sinik.	4	1-20,22,25-27,30,36,37,40,46-49,51-69,71,73,75,77,79,81,84,87
8	Korporatsiyalardı qayta sho'lkemlestirish tu'rleri ha'm formaları. Korporatsiyalar bankrotlig'ı. Olardın' saplastırılıwı.	4	1-27,29-31,41,44,45,51-53,60-68,69,71,73-77,79-84,87,88,90-92
	Barlıg'ı:	32	

3.2. O'z betinshe jumis boyinsha ma'seleler toplami

Misal №1. Ustav fondindagi u'lesler mug'darin ornatiw boyinsha tartis.

IS MAZMUNI

Shet el kompaniyasi o'zbek aksionerlik ja'miyet penen sho'lkemlesken-huqiqiy formada qospa ka'rxana. Yag'niy juwapkershiligi sheklengen ja'miyet du'ziw ha'mde onin' ustav fondin qa'liplestiriw boyinsha sha'rtnamag'a qol qoyisti. Ta'replerdin' u'lesi ha'mde onin' mug'dari aniq lap alindi. Shet el kompaniyasinin' u'lesi uliwma ustav fondi mug'darinin' 40%-tin, aksionerlik ja'miyettin' u'lesi bolsa 60%-ti quradi. Son'g'iliqta eki ta'reptin' u'lesi ha'mde onin' mug'darinin' o'zgeriwi haqqinda daw kelip shiqti. Shet el kompaniyasi ta'replerdin' u'lesin jan'adan mug'darin belgilewdi sorap xojaliq sudina dawa arzasin berdi. Birinshi instantsiyadagi sud qarari menen dawager talaplarinin' bir bo'legi orinlandi. O'zbekstan ja'miyeti ta'repinen belgilengen u'les mug'dari tolig'i menen o'tkerilmegenligi sebepli onin' u'lesi 10%-ge kemeytirildi ha'mde uliwma u'lesi 50%-ti qurawi tiyis dep tabildi. Xojaliq sudi apellyatsiya instantsiyasi ta'repinen usi qarardi qayta ko'rip shig'iw waqtinda sud o'zinin' qarari menen shet el korporatsiyasinin' u'lesin 52%-ge shekem ko'terdi, al aksionerlik ja'miyettin' qospa ka'rxanadagi u'lesi bolsa 48%-ti quraytug'ini haqqindagi qarardi qabil etti. Bul qarardan narazi bolg'an aksionerlik ja'miyet kassatsiyaliq shag'im tu'rde arza berip, onda u'lesler mug'darin sha'rtnamada ko'rsetilgen proportsiyalar, yag'niy qa'liplesken ustav kapitalinan kelip shiqqan tu'rde belgilep beriw soradi.

AJ POZITSIYASI

Sha'rtnama du'ziwshi eki ta'reptin'de u'lesleri sha'rtnamada atap ko'rsetilgen. Ustav kapitalin qa'liplestiriw usi sha'rtnama tiykarinda a'melge asirilg'an. Biraq ja'miyet haqiyqatindada sha'rtnamada ko'rsetilgennen aziraq mug'darda aqsha o'tkergen. Shet el kompaniyasida o'z u'lesin tolig'i menen to'lemegen. Bunnan tisqari ol nizamsiz tu'rde o'z u'lesin intellektual mu'lk obekti tu'rinde asirip ko'rsetip, ta'replerdin' u'lesleri balansinin' o'zgeriwine alip kelgen. Bug'an tiykar bolmag'anlig'i sebepli, sha'rtnama kag'iydalarina mwapiq tastiyqlang'an u'lesler saqlanip qaliniwi tiyis.

KORPORATSIYA POZITSIYASI

O'zbek AJ ustav fondin qa'liplestiriw boyinsha o'z minnetlemelerin orinlamadi ha'mde o'z u'lesin ko'rsetilgen mug'dardan az tu'rde to'ledi. Korporatsiya bolsa, kerisinshe, qospa ka'rxana ustav fondinin' o'z bo'legin to'lewde intellektual mu'lkinin' obekti bahasin ko'beytiriw joli menen sha'rtnamada ko'rsetilgen mug'darinda ko'birek aqsha o'tkerdi. Bunun' na'tiyjesinde bizin' u'lesimiz ko'beyip, ustav fondindagi u'lesler balansin o'zgartiriw talap etiledi.

Mısal №2. Shet el investorları ta'repinen to'lengen aqshalardıń bir bo'legin huqıqıy miyrashorlıq sıpatında qaytarıp beriw haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyettin' ma'mleketlik aktsiyaları paketi sawdag'a qoyılıp, ol konsortsium quramındag'ı birneshe investorlar ta'repinen ma'mleketlik birgelikte satıp alındı. Ma'mleket u'lesin satıwshı - ma'mleketlik mu'lkti basqarıw organı (son'g'ılıqta - ma'mleketlik organı) menen aldı-sattı sha'rtnaması du'zilip, og'an muwapıq aktsiyalar bahasının' bir bo'legi aqshalay, qalg'an bo'legi bolsa islep shıg'arıwdı modernizatsiyalaw, onı qayta qurallandıırıw ha'mde islep shıg'arıw liniyaların jan'alaw ushın texnologik u'skeneler jetkerip beriw jolı menen to'lew haqqında kelisip alındı. İnvestorlar ta'repinen qarjılar tolıg'ı menen orındandı. Ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyet aktsiyalardı satıp alıwshı-konsortsium qatnasıwshılarının' biri - qospa ka'rxana menen sha'rtnama du'zip, og'an o'z huqıq ha'm minnetlemelerin huqıqıy miyrashor sıpatında tapsırdı. Qospa ka'rxana ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyet aktsiyaların satıwdan tu'sken qarjılarının' bir bo'legin o'z qol astına beriliwin sorap ma'mleketlik organg'a soraw qag'azın jolladı ha'm bul soraw qanaatlandırılmadı. Bul ha'reketti tiykarsız dep esaplag'an qospa ka'rxana xojalıq sudına ma'mleketlik organı is ha'reketin nızamsız dep esaplanıwın sorap dawa arzasın berdi. Birinshi instantsiyadag'ı sud qararı menen dawager talapları qanaatlandırıldı. Apellyatsiya instantsiyası sheshimi menen ol o'zgerissiz qaldırıldı. Sud aktlerinen narazı bolg'an ma'mleketlik organ dawa talaplarının' biykar etiliwin sorap kassatsion tu'rde arza berdi.

QOSPA KA'RXANA POZİTsİYaSI

Ma'mleket qaramag'ınan shıg'arılğ'an qarjılardıń kelip tu'siwi ha'm onı bo'listiriw, ma'mleketlik mu'lkti bo'listiriw ha'mde onı paydalanıw boyınsha qadag'alaw alıp barıwdı esapqa alıw Ta'rtibine (son'g'ılıqta - esapqa alıw Ta'rtibi) muwapıq ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyet investorlar ta'repinen satıp aling'an aktsiyalardan tu'sken qarjılar esabınan ma'mleketlik mu'lkti basqarıw organınan 25% qarjı mug'darın alıw huqıqına iye. Usı huqıq ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyet penen birigiw haqqındag'ı sha'rtnamag'a muwapıq miyrashorlıq sıpatında qospa ka'rxanag'a o'tedi.

Son'lıqtanda qospa ka'rxana talabın orınlawdan bas tartıw nızamsız bolıp esaplanadı, al ma'mleketlik organnın' ha'reketi bolsa huqıqıy emes dep tabılıwı tiyis.

MA'MLEKETLİK ORGAN POZITSİYASI

Qospa ka'rxananın' ashıq tu'rdegi aksionerlik ja'miyet aktsiyaların satıwdan tu'sken qarjılardıń 25%-tin talap etiwı eki pozitsiya boyınsha tiykarsız bolıp esaplanadı.

Birinshiden, onın' beriliwi investorlardın' birewi ta'repinen texnologiyalıq qurallar bahasın tolıg'ı menen ma'mleketlik organg'a kompensatsiya qılın'anınan keyin g'ana a'melge asırılıwı mu'mkin.

Ekinshiden, atap ko'rsetilgen kategoriyadag'ı qarjılardı qaytarıw ka'rxanada pu'tinley mu'lkshilik kompleksi tu'rinde a'melge asırılıwına jol qoyılmaydı. Ol ma'mleketlik byudjet esabına o'tkeriliwi tiyis.

Mısal №3. Shet el firmasının' ba'rqulla islep turıwshı mekeme atınan jumıs alıp barıwın ta'n alıw haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

2004 jılı ma'mleketlik salıq organı yuridikalıq shaxslar ta'repinen salıq o'tkeriw ha'm to'lewdin' barısın, sonday-aq 2002-2003 jıllar dawamında eksport-import operatsiyaların alıp barıw, valyuta nızamshılıg'ı talaplarının' orınlanıwı boyınsha finans-xojalıq isleri juwmag'ın tekserip shıqtı. Tekseriw na'tiyjeleri boyınsha du'zilgen akt shet el kompaniyası ba'rqulla islep turıwshı yuridikalıq shaxs bola turıp, esapqa qoyıw talabın orınlamag'anlıg'ı, shet el kompaniyası ta'repinen berilgen import tovarlardı realizatsiya qılıwdan payda alıp, ba'rqulla islep turıwshı mekeme atınan rezident emes da'ramatlarınan ma'mleketlik byudjetke salıq to'lemegenligin ko'rsetti. Salıq organının' qararına muwapıq, yuridikalıq shaxsqa ja'rıma sanktsiyaları qollanıldı ha'mde to'lenbegen salıq mug'darı uslap qalındı. Usı to'lem mug'darı inkassalıq poruchenie tiykarında so'zsiz tu'rde yuridikalıq shaxs esap betinen o'tkerildi. Yuridikalıq shaxs bug'an narazılıq bildirip, dawa arzası menen xojalıq sudına mura'jaat etti ha'm usı qarardı biykar etiwdi, sonday-aq uslap qalın'ın salıq mug'darın nızamsız dep tabılıwın ja'nede ja'rıma sanktsiyasın biykar etiliwin soradı.

YURIDİKALIQ SHAXS POZITSİYASI

Shet el kompaniyası menen du'zilgen kontraktqa muwapıq, yuridikalıq shaxs og'an bajıxana xu'jjetlerin' toltırıw ha'mde tovarların skladlarda saqlaw boyınsha ko'rsetken xızmetleri ushın xaqın alg'an. Bunnan basqa xızmet tu'rleri, sonın' menen birge da'ldalshılıq xızmetide ko'rsetilmegen. Shet el kompaniyası respublika ka'rxanaları menen o'z erkinshe aldı-sattı sha'rtnamaların du'zip keldi, al yuridikalıq shaxs bolsa, o'z skladlarında saqlanıp turg'an usı kompaniya tovarların ko'rsetpe tiykarında jetkerip turılıwın ta'miyinledi. Bul jerde ol sha'rtnama du'ziw ha'mde jetkerip berilgen tovar ushın esaplasıwda qatnasqan joq. Shet el kompaniyası yuridikalıq shaxsqa respublika aymag'ı boyınsha wa'killik funktsiyaların bermegen

ha'm ol kompaniyanın' ba'rqulla islep turıwshı mekemesi bolıp esaplanbag'an. Atap ko'rsetilgen jag'daylar tiykarında salıq organı xa'reketleri nızamg'a sa'ykes kelmeydi ha'mde onın' ta'repinen ja'rıma sanktsiyaları nızamsız qollanılǵ'an.

SALIQ ORGANI POZITSİYaSI

Shet el kompaniyası sawda sho'lkemi bolıp esaplanadı, ol shet elden tovarlar alıp kelip, respublika aymag'ında yuridikalıq shaxs arqalı qayta satıw menen shug'ıllang'an. Yuridikalıq shaxs kompaniyag'a kelip tu'sken tovarlar ushın bajıxana xu'jjetlerin toltırıw ha'mde olardı skladlarında saqlap beriw boyınsha xızmetler ko'rsetken. Bunnanda basqa ol skladlarında saqlanıp turg'an kompaniya tovarların respublika xojalıq subektlerine shet el kompaniyası bahalarınan joqarı bolg'an bahada satıw menen shug'ıllang'an.

Shet el kompaniyası respublika aymag'ında da'ldalshılıq sho'lkemi bolg'an yuridikalıq shaxs arqalı jumıs alıp barıp, da'ramat ko'rgen ha'mde onın' bir bo'legin ko'rsetilgen xızmetler ushın to'lemge jumsag'an. Atap ko'rsetilgen da'lliller kompaniyanı ba'rqulla islep turıwshı mekeme sıpatında salıq organına esapqa qoyıw, kirim ha'm shıǵ'ımlar haqqında deklaratsiya beriw, rezident bolmag'an tu'rde byudjetge to'lemder o'tkeriw za'ru'rshiligin keltirip shıǵ'aradı. Joqarıdag'ılar orınlanbag'anlıǵ'ı sebepli salıq nızamshılıǵ'ı buzılǵ'an dep tabıldı. Usılarg'a tiykarlanıp, salıq mug'darın uslap qalıw ha'mde yuridikalıq shaxstı finanslıq juwapkershilikke tartıw nızamlı tu'rde a'melge asırılǵ'an dep esaplaydı.

Mısal №4. Aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqındag'ı aldın ala ko'rsetpeni tolıǵ'ı menen orınlanbag'anlıǵ'ı haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Xojalıq sudına yuridikalıq shaxs (son'g'ılıqta - aktsionerlik ja'miyet) arza berip, onda ma'mleketlik mu'lk komiteti (son'g'ılıqta - organ) janındag'ı Qımbat bahalı qag'azlar bazarın koordinatsiya qılıw ha'm kadag'alaw Orayı rayonlıq bo'liminin' aktsionerlik ja'miyetinin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqındag'ı aldın ala ko'rsetpeni tolıǵ'ı menen orınlanbag'anlıǵ'ı ushın ja'rıma salıw haqqındag'ı qararın xaqıyqıy emes dep tabılıwın sorag'an. Organ salıq inspektsiyasınan ja'rıma mug'darın aktseptsız tu'rde salınıwın sorag'an, al aktsionerlik ja'miyet bolsa bug'an kelisim bermegen.

AJ POZITSİYaSI

Aldın ala ko'rsetpe nızamsız tu'rde qabıllang'an. Aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin baqlaw ken'esi, reviziya komissiyası, auditor, 10%-ten kem bolmag'an aktsiyag'a iye bolg'an aktsionerler belsendiligi menende o'tkeriwge

haqılı. Organ aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqında aldın ala ko'rsetpe beriwge haqılı emes, al AJ bolsa onı orınlawg'a tiyisli emes. Son'lıqtanda organ AJ-ke onı orınlamag'anlıg'ı ushın ja'rıma salıwg'a haqılı emes.

ORGAN POZİTsİYaSI

30%-ten ko'birek aktsiyalar u'lesine iye bolg'an aktsioner organg'a arza berip, onda o'zinin' aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin shaqırıw boyınsha talabı AJ baqlaw ken'esi ta'repinen orınlanbag'anlıg'ın bildirgen. Organ qımbat bahalı kag'azlar bazarında investorlar ma'pin korg'awg'a juwapker ha'm bul jag'dayda baqlaw ken'esinin nızamdı buzıw faktin anıqlap, AJ-ke usı ma'jilisti o'tkeriw haqqında aldın ala ko'rsetpe berdi, sonın' menen birge basqarıwda aktsionerlerdin' huqıqlarının' buzılıwının' aldı alındı. Bul ko'rsetpe tolıg'ı menen orınlanbag'anlıg'ı sebepli AJ-ke organ ta'repinen ja'rıma salınıp, ol salıq organı ta'repinen usı ja'miyetke xızmet korsetiwshi banktegi esap betinen aktseptsız tu'rde uslap qalıw haqqında inkassalıq tapsırma berip, ol orınladı.

Mısal №5. Aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqındag'ı aldın ala ko'rsetpeni xaqıyqıy emes dep tabılıwı haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Qımbat bahalı qag'azlar bazarın koordinatsiya qılıw ha'm kadag'alaw Organı AJ-ke na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw za'ru'rligin ko'rip shıg'ıw haqqında aldın ala ko'rsetpe berdi. AJ onı nızamsız dep esaplap orınlamadı, son'lıqtanda organ AJ ushın orınlanıwı ma'jbu'riy bolg'an is ushın og'an ja'rıma sanktsiyasın qolladı. Subekt bul jag'daydan narazı bolg'an tu'rde xojalıq sudına usı ko'rsetpeni xaqıyqıy emes dep tabıw ha'm ja'rıma sanktsiyası qollanıwı haqqındag'ı qarardı biykar etiliwin sorap arza berdi.

AJ POZİTsİYaSI

Qımbat bahalı qag'azlar bazarın koordinatsiya qılıw ha'm qadag'alaw Organı aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriwdi ma'jbu'rlewge xaqılı emes. Bul ma'sele baqlaw ken'esi ta'repinen erkin tu'rde sheshiledi. Usınday talap penen ko'rsetpe beriw organ wa'killiginen shetke shıg'ıw bolıp tabıladı, demek ol orınlanıwı tiyis emes. Usı talap orınlanbag'anlıg'ı ushın ja'rıma salıw nızam buzıwshılıq bolıp tabıladı.

MA'MLEKETLIK ORGAN POZITSİYASI

Organg'a aktsionerden o'zinin' huqıqları buzılğ'anlıg'ı haqqında arza tu'sip, onda aktsionerlerdin' na'wbetten tısqarı ulıwma ma'jilisin o'tkeriw haqqındag'ı iltimasına baqlaw ken'esi ta'repinen kelisim berilmegenligi ko'rsetilgen. Ma'mleketlik organ aktsionerlerdin' huqıq ha'm ma'plerin qorg'awı sebepli bul tarawda nızam buzıwshılıq anıqlang'an jag'dayda ko'rsetpe beriwge ha'mde baqlaw ken'esin o'z ma'jilisinde usı ma'seleni ko'rip shıg'ıwg'a ma'jbu'rlewge xaqılı. Ma'mleketlik organ ko'rsetpesin orınlamag'anlıg'ı ushın AJ-n' jazalanıwı tiyis. Ja'rima sanktsiyaları tuwrı qollanılğ'an.

Mısal №6. Aktsiyalardı realizatsiya qılıw boyınsha tartıs.

İS MAZMUNI

Ma'mleketlik mu'lk organı aymaqlıq basqarması ta'repinen (son'g'ılıqta - ma'mleketlik organ) AJ-n' ustav fondındag'ı u'leslerin qayta bo'listiriw haqqında buyırıq ja'riyalandı. Usı buyırıq tiykarında aktsiyalardıń ma'mleketke tiyisli bolğ'an u'lesi sawdag'a shıg'arıldı. Ma'mleketlik organ, ashıq tu'rdegi AJ ha'm qospa ka'rxana arasında usı aktsiyalardı alıp-satıw haqqında sha'rtnama du'zildi. Sha'rtnama qag'ıydalarına tiykarlanıp qospa ka'rxana aktsiyalarg'a to'lenetug'ın aqsha esabına avtomashinalar ushın qosımsha bo'lekler jetkerip beriw minnetlemelerin alıp, onı derlik orınlap shıqtı. Aradan bir-az waqt o'tkennen son' ma'mleketke tiyisli (ma'mleketlik kompaniya) ashıq tu'rdegi AJ aktsiyaları paketinin' isenimli basqarıwshısı usı sha'rtnamanı haqıyqıy emes dep tabılıwın sorap xojalıq sudına dawa arzasın berdi.

MA'MLEKETLIK KOMPANIYA POZITSİYASI

Alıp-satıw sha'rtnamasın du'ziwde to'mendegi nızamshılıq talapları buzılğ'an:

- ashıq tu'rdegi AJ ustav fondındag'ı qayta bo'listiriw na'tiyjesindegi ashıq sawdag'a qoyılğ'an aktsiyalar u'lesi shet el investorlarına tiyisli bolğ'an;

- menshiklestiriliwshi ka'rxanalardıń aktsiyaların shet el investorlarına texnologiyalıq uskeneler jetkerip beriw sha'rti menen realizatsiya qılıw ta'rtibi haqqındag'ı xu'jjettin' 2.1. punktine muwapıq (18 dekabr 1998 jılğ'ı №569 Ta'rtibi menen a'dillik ministrliginde dizimge alıng'an) menshiklestirilgen ka'rxanalardıń aktsiyaların tolıq ha'm tolıq emes tu'rde texnologiyalıq uskeneler jetkerip beriwshi shet el ka'rxanalarına satıw ma'mleketlik mu'lk komitetinin' buyırıg'ına ko're investitsiyalıq sawda ko'rınisinde a'melge asırıladı. Biraqta bunday buyırıq shıg'arılmag'an;

- aktsiyalardıń to'lemi ornına texnologiyalıq uskeneler emes, al qosımsha bo'lekler jetkerip berilgen;

- usı jag'dayda 9 avgust 1996 jılğ'ı «Xojalıq subektlerinin' byudjet penen esaplasıw juwapkershiligin arttırıw ilajları haqqındag'ı» №UP 1504 sanlı Prezident

Pa'rmaninin' 4-shi punkti buzilg'an jag'dayda barterlik operatsiyasi a'melge asirilg'an. Solay etip, usi sha'rtnama a'meldegı nızamshılıqtın' buzılıwına sebep bolg'an ha'mde ol haqıqıy emes dep tabıldı.

KA'RXANA, MA'MLEKETLIK ORGAN HA'M AKTSİONERLIK JA'MİYETTİN' BİRGELİKTEĞİ POZİTSİYaSI.

Satıp alıng'an aktsiyalar ornına qosımsha bo'leklerdi jetkerip beriw - qag'ıyda buzıwshılıq bolıp esaplanbaydı, to'lewıdın' bul forması 26 aprel 1996 jılğ'ı «Aktsionerlik ja'miyet ha'm aktsionerlerdın' huqıqların qorg'aw haqqındag'ı» №223-I sanlı Nızamnın' 33 statyasında na'zerde tutılğ'an. Alıp-satıw sha'rtnaması du'zilgen waqıtta №569 Ta'rtibinin' talapları qollanılwı mu'mkin emes, sebebi usı ka'rxana o'z aktsiyaların tek g'ana shet el investorlarına satıw huqıqına iye bolg'an ka'rxanalar dizimine kirmeydi. Usı sebepli alıp-satıw sha'rtnamasında nızamshılıqtı buzıw jag'dayları bolmag'an.

Mısal №7. Dividendler to'lew haqqındag'ı ma'sele boyınsha tartıs.

İS MAZMUNI

O'zbekstan Respublikası ma'mleketlik mu'lk komiteti janındag'ı Qımbat bahalı qag'azlar bazarın koordinatsiya qılıw ha'm kadag'alaw Orayı wa'killeri O'zbekstan Respublikası Prokuraturası tapsırması boyınsha ashıq tu'rdegi AJ-te dividendler o'z waqtında to'lenbey atırg'anlıg'ı boyınsha tekseriw o'tkerip, qımbat bahalı qag'azlar nızamshılıg'ın buzıw jag'dayların anıqladı. Oray bul kemshiliklerdi saplastırıw ha'mde 1886500 sum mug'darında ja'rıma sanktsiyaların qollaw haqqında sheshim qabılladı. Yuridikalıq shaxs organ pozitsiyasınan narazı tu'rde xojalıq sudına usı sheshimdi biykar etiliwin sorap dawa arzasın berdi.

ASHIQ TU'RDEĞİ AJ-n' XOJALIQ SUDINDAG'I POZİTSİYaSI

Ja'miyet berilgen jazba ko'rsetpeden tuwrı juwmaq shıg'arıp, kemshiliklerdi saplastırg'an; usı operatsiya boyınsha dividendler to'lengenligi haqqındag'ı mag'lıwmat g'alaba habar qurallarında ja'riyalang'an. Solay etip, Oray ja'rıma sanktsiyaların ko'rsetilgen mug'darlarda qollawg'a xaqılı emes, sebebi o'z waqtında to'lenbegen dividendler bahası tek g'ana 334200 sumdı quraytug'ın edi.

ORAYDIN' XOJALIQ SUDINDAG'I POZİTSİYaSI

Oraydın' pikirinshe, ja'rıma sanktsiyaları tuwrı qollanılg'an, sebebi usı yuridikalıq shaxs «Qımbat bahalı qag'azlar bazarı mexanizmi haqqındag'ı» O'zbekstan Respublikası Nızamnın' to'mendegi talapların buzg'an:

- dividendler to'lengenligi haqqındag'ı mag'lıwmat baspadada ja'riyalanbag'an.
- dividendler to'lengenligi haqqındag'ı mag'lıwmattı Orayg'a jetkerip bermegen.

- dividendler to'lemin derlik a'melge asırmag'an.

Mısal №8. Fizikalıq shaxslardıń dividendlerinen tapqan da'ramatınan salıq to'lewi haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Ma'mleketlik salıq xızmeti organı (organ) juwapkershiligi sheklengen ja'miyettin' finans-xojalıq islerin rejeli tu'rde tekseriw na'tiyjesinde, onın' ta'repinen fizikalıq shaxslardan sho'lkemlestiriwshilerge to'lengen dividendlerden da'ramat salıg'ı uslap qalınbag'anlıg'ın anıqladı. Usı sebepli, da'ramatlardan 68540000 sum salıq uslanıp, 6854000 sum shtraf ha'm salıq to'lemin waqtında o'tkermegenligi ushın 11514120 sum penya salındı. Organ usı mug'dardı JShJ-n' esap betinen uslap qalıw haqqında og'an xızmet ko'rsetiwshi bankke inkassalıq tapsırma berdi. JShJ bul qarardan narazı bolıp onı biykar etiwdi sorap xojalıq sudına arza berdi.

ORGAN POZİTsİYaSI

Esabat jılı na'tiyjeleri boyınsha ja'miyet salıqlardı to'legennen son' payda qılıp, onı u'sh jan'adan du'zilgen yuridikalıq shaxslar ustav fondın qa'liplestiriw ushın jumsadı. Bul jag'dayda JShJ yuridikalıq shaxsqa pul o'tkeriwi ha'm olardan da'ramat salıg'ın uslap qalıwı tiyis edi. Sonnan keyin g'ana sho'lkemlestiriwshi - fizikalıq shaxslar jan'a kommertsialıq sho'lkemler du'ziw ha'm onın' ustav fondın qa'liplestiriw huqıqına iye bolıwı mu'mkin edi. Ja'miyet ta'repinen usı ila'jlar a'melge asırılmaq'anlıg'ı sebepli salıq nızamshılıg'ı buzılğ'an dep tabıldı. Ja'rıma sanktsiyaları tuwrı qollanılğ'an.

JA'MİYET POZİTsİYaSI

Juwapkershiligi sheklengen ja'miyet finans-xojalıq isleri juwmag'ı boyınsha jan'adan u'sh yuridikalıq shaxslardı du'ziw haqqında qarar qabıl etti, olardıń sho'lkemlestiriwshileri fizikalıq shaxslar emes, al ja'miyettin' o'zi bolıp tabıldı. Qalg'an paydanı sho'lkemlestiriwshiler ortasında bo'listiriw ha'mde dividendlerdi to'lew haqqında qarar qabıl etilgen joq, son'lıqtan-da, dividendlerdi to'lew a'melge asırılmađı. Salıq nızamshılıg'ı talapları buzılmađı, sol sebepli fizikalıq shaxslardan da'ramat salıg'ın uslap qalıw ha'm ja'rıma sanktsiyaları qollanılıwıg'a haqılı emes.

Mısal №9. Dividendlerden alıng'an da'ramatqa salıq to'lew esabatının' o'z waqtında berilmegenligi haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Ma'mleketlik salıq xızmeti organı qospa ka'rxananın' u'sh jıl dawamındag'ı finans-xojalıq islerin tekseriw na'tiyjesinde onın' ta'repinen sho'lkemlestiriwshilerge da'ramattan dividendler to'lew boyınsha salıqlardıń esabatın o'z waqtında jetkerilmewi ha'mde onın' mug'darın byudjetke o'tkeriwde qag'ıyda buzıwshılıqtı anıqlag'an. Tekseriw na'tiyjeleri boyınsha akt du'zilip, esabatlardıń o'z waqtında bermegenligi ushın qospa ka'rxanag'a ja'rıma salıw ha'mde keshiktirilgen salıq to'lemi ushın penya belgilendi. Qospa ka'rxananın' esap betine ja'rıma sanktsiyası mug'darın so'zsiz tu'rde o'tkeriw haqqında inkassalıq tapsırma qoyıldı. Qospa ka'rxana bug'an narazı bolg'an tu'rde xojalıq sudına salıq organının' usı qararın biykar etiw ha'm uslap qalıng'an qarjı mug'darın kaytarıw haqqında dawa arzasın berdi.

QOSPA KA'RXANA POZİTsİYaSI

Ka'rxana bas buxgalterinin' ayıbına baylanıslı dividendler tu'rindegi da'ramat salıg'ı o'z waqtında o'tkerilmedi. Byudjetke o'tkeriletug'in salıq to'lemide usı sebepli o'tkerilmedi. Sonlıqtanda, juwapkershilikke qospa ka'rxana emes, al bas buxgalter tartılıwı tiyis. Ka'rxana basshısı barlıq xu'jjetlerge o'z waqtında qol qoyg'an. Qospa ka'rxana bul jag'dayda ayıplı emes, sonın' ushında og'an finanslıq sanktsiyalar orınsız qollanılğ'an.

SALIQ ORGANI POZİTsİYaSI

Salıq tarawındag'ı huqıqbuzarlıqtı kwalifikatsiya qılıwında usı jag'dayda qospa ka'rxana ag'zaların' dividendlerdi to'lew boyınsha da'ramat salıqlarının' esabatın o'z waqtında bermegenligi jetkilikli. Ka'rxana basshısının' yamasa bas buxgalterinin' ayıplı-ayıpsızlıg'ı a'hmiyetke iye emes. Usıg'an baylanıslı finanslıq sanktsiyalar orınlı tu'rde qollanılğ'an.

Mısal №10. Sho'lkemlestiriwshige qarız beriliwi haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Shet el investitsiyalıq ka'rxanası (qospa ka'rxana) ha'm onın' sho'lkemlestiriwshilerinin' biri bolg'an yuridikalıq shaxs qarız haqqındag'ı sha'rtnamag'a qol qoyıstı. Usı sha'rtnamag'a ko're, qospa ka'rxana yuridikalıq shaxsqa waqıtsha paydalanıw ha'm qaytarıp beriw sha'rti menen 1,5 jıl muddetke

120 mln. sum o'tkeretug'in boldi. Qarizlar ushin protsentlerdi to'lew sha'rtnamada ko'rsetilgen joq edi. Waqt o'tiwi menen usi qariz mug'dari qospa ka'rxanag'a tolig'ı menen qaytarildi. Qospa ka'rxananın' o'zbek sho'lkemlestiriwshisinin' ma'pi boyınsha prokuratura xojalıq sudına usi sha'rtnamanı haqiqiy emes dep tabılıwın ha'mde yuridikalıq shaxstan o'zgeler qarjısınan paydalanıp da'ramat ko'rgenligi ushin protsent to'lewi kerekligin sorap dawa arzasın berdi.

PROKURATURA POZITSİYASI

Huqıqiy-sho'lkemlestiriw formasına ko're qospa ka'rxana AJ bolıp esaplanadı. 120 mln. sum qarız beriw haqqındag'ı kelisim iri bolg'anlıg'ı sebepli ol aksionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde ko'rip shıg'ılıwı tiyis. Biraq qospa ka'rxana basshısı o'z betinshe nızam talapların buzg'an tu'rde qarar qabıl etken. O'zbek sho'lkemlestiriwshisinin' ma'pleri bul kelisim boyınsha ma'mleket ma'pi esabında qorg'anılmag'an. Sho'lkemlestiriwshiler ta'repinen qospa ka'rxana ustav fondına kiritilgen usı pul mug'dari yuridikalıq shaxsqa onnan shaxsıy islep shıg'arıwdan da'ramat ko'riwi ushin beriliwi tiyis emes.

Usı sebepli payda alınbag'anlıg'ı arqalı ma'mleketke zıyan jetkerildi ha'mde ol o'zgeler qarjısınan paydalanıp da'ramat ko'rgenligi ushin yuridikalıq shaxstan protsentler ko'rinishinde qaplanıwı kerek.

YURIDİKALIQ SHAXS POZITSİYASI

Protsentsız qarız haqqındag'ı sha'rtnama nızamshılıqqa muwapıq du'zilgen. Onın' forması ha'm mazmunı qabıl etilgen huqıqiy-normativ aktler talabına juwap beredi. Qospa ka'rxana basshısı sha'rtnama du'ziw huqıqın da'liller menen ko'rsetken. Yuridikalıq shaxs sha'rtnama du'ziw haqqındag'ı sho'lkemlestiriwshilerdin' ulıwma ma'jilisi qararın tekserip otırıwg'a majbu'r emes. Qospa ka'rxana basshısının' o'zi talaplardı buzg'an, yag'nıy ulıwma ma'jilisi qararısız iri kelisimge kol qoyg'an. Sonlıqtanda, bul iske onın' o'zi juwap beriwi tiyis. Qarız haqqındag'ı sha'rtnamag'a bul ta'sir etpewi kerek. Yuridikalıq shaxs qospa ka'rxana basshısının' ha'reketleri ushin juwapker emes. Prokuratura talapları orinsız.

Mısal №11. Litsenziyasız birja iskerligin alıp barıwg'a ja'rıma sanktsiyaların qollaw haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Tashkent qalası xojalıq sudına yuridikalıq shaxs (birja) arza berip, onda salıq ha'm valyuta operatsiyaları boyınsha jinayatlarg'a qarsı gu'resiw aymaqlıq basqarması (organ) ta'repinen ja'rıma sanktsiyaları qollanıwın biykar etiliwın sorag'an. Tartıstın' mazmunı to'mendegishe. Organ qadag'alaw organları isin koordinatsiya qılıw Respublikalıq ken'esinin' aymaqlıq bo'limi ruhsatı menen

birjada byudjetke salıq ha'mde basqa ma'jbu'riy to'lemler to'lew a'melge asırılıwı boyınsha tekseriw o'tkergen. Tekseriw na'tiyjeleri boyınsha akt du'zilip, onda 2001-2002 jıllar dawamında ka'rxana litsenziyasız is alıp barg'anlıg'ı anıqlang'an. Usı sebepli birjag'a ja'rıma sanktsiyaları qollanılg'an. Birja organ qararınan narazı tu'rde o'z huqıqların qorg'alıwın sorap sudqa arza bergen.

BİRJA POZİTsİYASI

Birja nızam menen belgilengen tu'rde 2 iyul 1992 jılg'ı «Birja ha'm birja iskerligi haqqındag'ı» №625-XII sanlı Nızam ha'm usı tarawdı ta'rtiplestiriwshi basqada nızamshılıq aktlerine muwapıq is alıp barg'an. Birja iskerligi litsenziyag'a ılayıq tu'rleri dizimine 2001 jılı kiritilgen. (Burın ka'rxana ha'm sho'lkemlerge ayırıqsha is tu'rleri boyınsha arnawlı ruhsatnama (litsenziya) beriw ta'rtibi 19 aprel 1994 jılg'ı «Ayırıqsha iskerlik tu'rleri menen shug'ıllanıwshılırg'a arnawlı ruhsatnama (litsenziya) beriw ta'rtibin jetilistiriw haqqındag'ı» Ministrler Kabineti №215 Qararı ta'repinen tastıyqlang'an edi. Bul hu'jjetde birja iskerligin a'melge asırıw huqıqı na'zerde tutılmaq'an). Og'an litsenziya beriwshi organ bolsa 2002 jılı du'zilgen. 2001-2002 jıllar dawamında litsenziya beriw ta'rtibin qadag'alawshı basqa normativ akt bolmaq'an. Son'lıqtanda birjada onı alıw imkanıyatı bolmaq'an.

ORGAN POZİTsİYASI

Organ pikiri boyınsha, birja iskerligi tu'ri 2001 jılı tastıyqlang'annan keyin qalayınsha bolmasın litsenziya alıwı tiyis edi. Usı talap orınlanbag'anlıg'ı sebepli, nızamshılıq boyınsha ol juwapkershilikke tartılıwı kerek.

Mısal №12. Birja brokeri huqıqları buzılıwı haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Brokerlıq firması o'z atınan ha'mde o'nim islep shıg'arıwshı ka'rxana (satıwshı) atınan islep shıg'arıw kooperativi (qarıydar) menen 20 mln. sumlıq o'nim ha'mde qosımsha materiallar jetkerip beriw haqqında birjalıq kontrakt du'zdi. Satıwshı o'nimlerden' bir bo'legin jetkerip berdi. Onın' qalg'an bes mln. sumlıq bo'legi belgilengen muddette qarıydarg'a jetkerilmedi. Brokerlıq firması kontrakt minnetlemeleri saqlanbag'anlıg'ı sebepli o'z huqıqların buzılg'an dep esaplap o'z abıroyına zıyan jetkerilgen dep taptı ha'mde xojalıq sudına islep shıg'arıwshını tovarlardı o'z waqtında jetkerip beriwge ma'jbu'rlewdi sorap dawa arzasın berdi.

BROKERLIQ FİRMASI POZİTsİYASI

İslep shıg'arıwshı ka'rxana brokerlıq firması menen sha'rtnama du'zip, og'an ko're broker onın' isenimli wa'kili esabında onın' atınan ha'mde pulları esabınan islep shıg'arıwshı kooperativke o'nim ha'mde qosımsha materiallar jetkerip beriw

haqqında sha'rtname du'ziw minnetlemesin alg'an. Tapsırma tolıg'ı menen orınlanıp, qarıydar menen sha'rtnameada ko'rsetilgen tovarlardı jetkerip beriw haqqında kontrakt du'zilgen. Biraqta satıwshı onın' sha'rtlerin buzıp, tovarlardı tolıg'ınsha jetkerip bermegen. Brokerlıq firması sha'rtnameada ko'rsetilgen tovarlardı waqtında jetkeriliwin sorap isenim bildiriwshige xat jolladı. Biraq ol qanaatlandırılğ'an joq. Birjalıq kontrakt broker menen du'zilgenligi ha'm qarıydar hıqları ha'm minnetlemeleri og'an berilgenligi sebepli, o'nim ha'mde qosımsha materiallardı waqtında jetkermegen satıwshı onın' ma'pine ha'm abıroyına zıyan jetkeredi. Usılardı esapqa alıp, brokerlıq firması qızıg'ıwshı shaxs sıpatında satıwshını tovarlardı o'z waqtında jetkeriwge ma'jbu'r etiw haqqında xojalıq sudına arza beriwge haqlı.

İSLEP SHİG'ARIWShI KA'RXANA POZİTsİYAsI

Brokerlıq firması birja kontraktinde ta'replerdin' biri esabında qatnaspaydı, sebebi sha'rtname tek islep shıg'arıwshı atınan ha'm esabınan du'zilgen. Ol tek isenimli shaxs bolıp, sha'rtnameada ko'rsetilgen wazıypanı atqarıwı tiyis. O'nim ha'mde qosımsha materiallar jetkerip beriw boyınsha barlıq hıq ha'm minnetlemeler satıwshı ha'm qarıydar arasında boladı. Kontrakt du'ziw waqtında broker sha'rtnameadan shetke shıg'ıp, tovarlardı tapsırmada ko'rsetilgennen ko'birek mug'darda jetkerip beriw haqqında kelisim du'zgen. Brokerlıq firması usı is boyınsha dawager bolıwı mu'mkin emes, sebebi ol satıwshı esaplanbaydı. Ol birja kontrakti tolıq ha'm tolıqsız tu'rde orınlanbag'an jag'daydada hesh qanday juwapkershilikke tartılmaydı. Qarıydar tovarlardı tezirek jetkerip beriwdi sorap sudqa arza bermegen. Sonlıqtanda broker dawası biykar etiliwi tiyis.

Mısal №13. Ustav fondı qa'liplestirilmegenligi sebepli qospa ka'rxananı saplastırıw haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

O'zbek ha'm shet el yuridikalıq shaxs respublika aymag'ında qospa ka'rxana (sho'lkemlestiriushi-huqıqıy forması JShJ) du'ziw, onın' ustav fondın qa'liplestiriw h. t. b. haqqında sha'rtnameag'a qol qoyıstı. Qospa ka'rxana nızamlı tu'rde dizimge alınıp, o'z jumısın basladı. Da'slepki finans jılı son'ında ma'mleketlik salıq xızmeti organı usı qospa ka'rxananı dizimge alg'an yustitsiya organına usı ka'rxananın' ustav fondı nızamda belgilengen mu'ddet ishinde qa'liplestirilmegenligi haqqında xat jolladı. Onın' tiykarında dizimge alıwshı organ xojalıq sudına qospa ka'rxananın' saplastırıwin sorap arza berdi. Dawa arzası sud ta'repinen qanaatlandırıldı. Bug'an narazı tu'rde qospa ka'rxana o'zbek sho'lkemlestiriwshisi menen birgelikte usı aktın' biykar etiliwin sorap kassatsiyalıq tu'rde arza berdi.

ORGAN POZITSİYASI

Qospa ka'rxananın' o'zbek sho'lkemlestirishisi (ja'miyet) ustav fondına u'les esabında qospa ka'rxana ushın mo'lsherlengen imaratlarda remont ha'mde uskenelerdi ornatiw jumislarnı orınlaw minnetlemesin aldı. Bul jumislar sha'rtnamada na'zerde tutılǵ'an mug'darda ha'm ko'lemde orınlanbadı. Bunnanda basqa, islengen jumislardıń' aqshalay bahalawı ulıwma ma'jiliste tastıyqlanbag'an. Qospa ka'rxananın' shet el sho'lkemlestirishisi (kompaniya) o'z u'lesi esabında texnologiyalıq uskeneler en'giziw minnetlemesin alıp, olda orınlang'an joq. Uskeneler qospa ka'rxanag'a qabıllaw-beriw aktı boyınsha jetkerilmedi. O'zbek ha'm shet el sho'lkemlestirishileri sho'lkemlestirish sha'rtnamasında ko'rsetilgen investitsiyalıq minnetlemelerin orınlamag'anlıǵ'ı sebepli, ustav fondın qa'liplestirish boyınsha nızam talapları buzılǵ'an esaplanadı ha'm bul jag'day qospa ka'rxananın' saplastırılıwna sebepshi boldı.

QOSPA KA'RXANA HA'M JA'MİYETTİN' BİRGELİKTEĞİ POZITSİYASI

Ja'miyet ta'repinin' u'lesi tolıqsız orınladı, bunı tapsırıw na'tiyjelerinin' qabıl etiw-tapsırıw aktleri tastıyqlaydı. Onın' qalg'an bo'legin aqshalay o'tkerilgenligi haqqında to'lew hu'jjetleri bar. Solay etip, o'zbek sho'lkemlestirishisi ustav fondına o'z u'lesin tolıǵ'ı menen qostı. Bul jag'dayda qanday usılda qosılǵ'anı a'hmiyetke iye emes. Shet el kompaniyası o'z u'lesi esabında bajıxana aymag'ına texnologiyalıq uskeneler jetkerip berdi. Ja'miyet onı qabıl etip, bajıxana hu'jjetlerin toltırdı ha'mde ol qospa ka'rxana balansına kirgizildi, biraq qabıl etiw-tapsırıw haqqında akt du'zilgen joq. Usı uskenelerdin' qospa ka'rxana balansında turg'anlıǵ'ın esapqa alatug'ın bolsaq, kompaniya qospa ka'rxana ustav fondı ushın u'les qospag'an degen ma'nisti an'latpaydı. Shet el sho'lkemlestirishisi sha'rtnamada ko'rsetilgen u'lesin tolıǵ'ı menen qostı. Usı jag'daydan kelip shıǵ'ıp, qospa ka'rxana ustav fondı qa'liplestirilmegen dep aytıw tiykarsız.

Mısal №14. Yuridikalıq shaxstın' sho'lkemlestirish-huqıqiy formasın o'zgartirish haqqındag'ı tartıs boyınsha

İS MAZMUNI

Aksionerlerdin' ulıwma ma'jilisinde AJ-ke qarashlı nanbayxana tiykarında ja'rdemshi (dochernee) ka'rxana sho'lkemlestirildi. Onın' ustavı rayon ha'kimi qararı menen tastıyqlang'an. Aradan eki ay o'tip, AJ ha'mde ja'rdemshi ka'rxana usınıs etken hu'jjetler tiykarında, rayon ha'kimi qararı menen ja'rdemshi ka'rxana JShJ-ke aylantırıldı. Bul qarardan narazı bolǵ'an «O'znano'nimleri» korporatsiyası Tashkent qalalıq xojalıq sudına onı haqıyqiy emes dep tabılıwın sorap arza berdi.

KORPORATsİYa POZİTsİYaSI

Korporatsiya pikirinshe AJ-n' JShJ-ke aylantırılıwı nızamshılıqtın' buzılıwına sebepshi boladı. Sebebi AJ-n' ustav kapitalında mamlekettin' 21% u'lesi bolg'anlıg'ı sebepli AJ-n' JShJ-ke aylantırılıwı ma'mleketlik mu'lk komiteti kelisimi menen a'melge asırılıwı tiyis. Biraq bul tuwralı kelisim komitet ta'repinen berilmegen.

HA'KİMİYaT POZİTsİYaSI

Ha'kimiyat wa'killeri sud jıynalıısında qatnasqan joq. JShJ wa'killerinin' aytıwına qarag'anda, olar ma'mleketlik mu'lk komitetine usı qarar haqqında xabar jibergen, biraqta og'an juwap alınbag'an. Son'lıqtanda onın' kelisimisiz usı ha'reket a'melge asırılğ'an. Solay etip, juwapker pikirinshe, nızam buzıwshılıqqa jol qoyılmag'an.

Mısal №15. Ma'mleketlik mu'lk komiteti ta'repinen yuridikalıq shaxstı qayta aylantırıw haqqındag'ı buyırıqtı haqıyqıy emes dep tabıw haqqındag'ı tartıs boyınsha.

İS MAZMUNI

Wa'layatlıq xojalıq sudına yuridikalıq shaxs (firma) dawa arzasın berip, onda ma'mleketlik mu'lk komiteti aymaqlıq basqarmasının' basqa yuridikalıq shaxstı (ja'miyet) ashıq tu'rdegi AJ-ke aylantırıw ha'mde sho'lkemlestiriwshiler arasında aktsiyalar u'lesin qayta bo'listiriw haqqındag'ı qararın haqıyqıy emes dep tabılıwın sorag'an. Bul qarar na'tiyjesinde firmanın' ja'miyettegi aktsiyaları u'lesi derlik eki esege kemeygen. Usı sebepli firma bul qarardan narazı bolıp, ja'miyetti qayta o'zgartiriw nızamsız ha'reket dep tabılıwın sorag'an.

FİRMA POZİTsİYaSI

Usı buyırıq shıqpastan aldın, firma ja'miyettin' 51%-lik qadag'alaw paketine iye edi. Bul ja'miyet usı waqıttın' o'zinde ma'mleketlik ka'rxana emes edi, onın' mu'лки firma ha'mde bir neshe kollektiv xojalıqlar ta'repinen satıp alınıp, ol boyınsha to'lemler tiykarında sho'lkemlestiriwshilerdin' u'lesi belgilengen edi. Ma'mleketlik mu'lk komiteti ja'miyetti qayta aylantırıw ha'mde u'leslerdi qayta bo'listiriw haqqında buyırıq beriwge haqılı emes, sebebi ol ja'miyet mu'lkinin' iyesi esaplanbaydı. Ma'mleketlik mu'lk komiteti o'z ha'reketleri menen firmanın' o'z mu'lkine iyelik etiw ha'm odan paydalanıw huqıqın buzg'an.

MA'MLEKETLIK ORGAN POZITSIYASI

Ma'mleketlik mu'lk komiteti wa'killerinin' aytıwı boyınsha ja'miyet paxta tazalaw tarawındag'ı islep shıg'arıwshı ka'rxanalar qatarına kiredi. Ministrler Kabinetinin' 24 aprel 2000 jılǵ'ı «Paxta tazalawshı ka'rxana ha'm mekemelerdi ma'mleket qaramag'ınan shıg'arıw ha'mde aktsiyalastırıw boyınsha arnawlı komissiya du'ziw haqqındag'ı» №160 sanlı Qararı talaplarına muwapıq, ma'mleket ha'm kollektivge tiyisli bolǵ'an paxta-jip islep shıg'arıwshı ka'rxanalarda aktsiyalardıń ulıwma mug'darı 50%-ten ko'p bolmawı, sonın' menen birge onda kollektivdin' u'lesi 10%-ten ko'p bolmawı tiyis. Ka'rxanalar aktsiyalarının' qalg'an bo'legi erkin tu'rde, en' birinshi na'wbette shet el investorlarına, shirket ha'mde fermer xojalıqlarına satılıwı tiyis. Bul jag'dayda firmanın' kelisimi bolıwı sha'rt emes, qayta aylantırıw hu'kimet qararına tiykarlanıp a'melge asırılǵ'an. Bunnanda basqa, xojalıq birlespesinin' xatı (og'an ja'miyette ag'za esaplanadı) ha'm firma baslıǵ'ının' ha'mde ja'miyettin' qalg'an sho'lkemlestiriwshilerinin' imzaları qoyılǵ'an qayta aylantırıw haqqında jiberilgen xatı qosımsha esaplanadı.

Mısal №16. Qospa ka'rxananı saplastırıw protsedurasın toqtatıp, onın' iskerligin tiklew haqqındag'ı tartıs boyınsha

IS MAZMUNI

Qospa ka'rxana sho'lkemlestiriwshileri ulıwma ma'jilisinde qospa ka'rxananı saplastırıw haqqında qarar qabıllanıp, og'an u'sh subekttin' ekewi qol qoydı (yuridikalıq shaxslar – rezidentler), al u'shinshi - shet el kompaniyası bolsa - kol qoyıwdan bas tarttı. Sho'lkemlestiriwshiler - rezidentler birgelikte xojalıq sudına arza berip, shet el kompaniyası menen du'zilgen sha'rtnamanı biykar etiwın, onı sho'lkemlestiriwshiler qatarınan shıg'arılıwın sorap arza berdi. Shet el kompaniyası olarg'a qarsı dawa arzasın berip, ulıwma ma'jilisi qararın biykar etiwı ha'm eki subektti sho'lkemlestiriwshiler qatarınan shıg'arılıwın soradı.

Sud qararı menen sha'rtnama biykar etildi, qospa ka'rxana saplastırıldı. O'zbek sho'lkemlestiriwshilerinin' birine (ja'miyet) shet el kompaniyası menen birgelikte saplastırıw boyınsha komissiya du'ziw ha'mde belgilengen ta'rtipte qospa ka'rxananı saplastırıw protsedurasın a'melge asırıw tapsırıldı. Saplastırıw barısında ja'miyet ha'm shet el kompaniyası qospa ka'rxananın' isin dawam ettiriw ma'qsetke muwapıq degen kelisimge kelip, bul tuwralı hu'jjet tastıyqlanıw ushın xojalıq sudına berildi. U'shinshi sho'lkemlestiriwshi (firma) bug'an narazı tu'rde o'zinin' huqıqların buzılǵ'an dep esaplap, usı hu'jjetti tastıyqlaw kerek emes dep talap etti.

FİRMA POZITSIYASI

Sud qararı orınlanbadı, qospa ka'rxananı saplastırıw boyınsha komissiya du'zilmedi ha'm ol usı qarar tiykarında hesh qanday ila'jlar islemedi. Shet el

kompaniyası ha'm ja'miyet usı talaplardıń buzılıwına jol qoydı. Kelisim firma huqıqları buzılǵ'an tu'rde du'zilgen. Ol so'ylesiwlerde qatnasqan joq ha'mde qospa ka'rxananıń isin dawam ettiriwine kelisim bergen joq. Sonlıqtanda eki sho'lkemlestiriwshilerinıń u'shinshi sho'lkemlestiriwshisi qatnasız o'z-ara kelisim du'ziwi nızamshılıqqa tuwrı kelmeydi ha'mde ol biykar etiliwi tiyis.

Bunnanda basqa, sud usı kelisimdi tastıyqlap, saplastırıw protsedurasın toqtatıwǵ'a haqlı emes, sebebi saplastırıw o'ndirisinin' bunday forması nızamshılıqta ko'rsetilmegen.

JA'MIYET HA'M SHET EL KOMPANIYASININ' BIRGELIKTEGI POZITSIYASI

Kelisiwshi ta'repler firmanı so'ylesiwlerde qatnasıwǵ'a mira't etip habar jibergen, biraq ol razı bolmag'an. Kelisim du'zilgenligi haqqındag'ı jiberilgen habarnamag'ada juwap qaytarmag'an. Biraq bul jag'day ka'rxana iskerliginin' qayta tikleniwine kesent etpeydi. Ja'nede, firmanın' usı kelisimde qatnasıwı ushın barlıq ila'jlar ko'rildi. Eger firmanın' ka'rxana sho'lkemlestiriwshisi esabında qatnasıw niyeti bolmasa, bul - onıń huqıqı, biraq bul jag'day qalg'an subektlerdin' ka'rxanadı qayta tiklep, onnan da'ramat alıw huqıqına zıyan keltirmewi tiyis.

Kelisim sha'rtleri firmanın' huqıqların buzbaydı, onıń ustav fondındag'ı u'lesi bazar bahasında proporsional tu'rde aqshalay to'lenedi. Solay etip firma qospa ka'rxana quramınan shıǵıwda o'z u'lesin tolıq tu'rde aladı.

Mısal №17. Bankrotlıq belgileri haqqındag'ı tartıs boyınsha

İS MAZMUNI

Ka'rxana jetkerip bergen o'nimler bahasın to'lewde firmag'a 120 mln. sum qarız bolıp qaldı. Qarız uzaq waqıt dawamında qaytarılmaq'anlıǵ'ı sebepli firma ka'rxanadı bankrot dep ja'riyalawdı sorap xojalıq sudına arza berdi. Qarızdar bunnan narazı bolıp, firma talabın orınsız dep tabılıwın ha'm qanaatlandırmalıǵ'ın soradı.

FİRMA POZITSIYASI

Qarız mug'darı en' kem is haqının' bes juz ma'rteden ko'birek. Ka'rxana usı qarızdı u'sh aydan beri to'lemey kelmekte, finans-xojalıq isleri ju'rgizilmeydi, kreditorlıq qarızlar mug'darı o'sip barmaqta. Bankrotlıqtın' barlıq belgileri ko'rinip tur.

KA'RXANA POZITSIYASI

Ka'rxana o'z skladlarında turg'an tovarlar ushın qarıydarlar tabıwdın' barlıq ila'jların ko'rmeke. Usı sebepli ka'rxana basshısı respublika aymag'ınan shıǵıp ketti. Ka'rxanadı bankrot dep ja'riyalaw ushın tiykar joq.

Mısal №18. Sırttan basqarıwshı tayınlaw haqqındag'ı tartıs boyınsha

İS MAZMUNI

Xojalıq sudına ka'rxanalardın' ekonomikalıq turaqsızlıg'ı isleri boyınsha organı yuridikalıq shaxstı bankrot dep ja'riyalawdı sorap arza bergen. Xojalıq sudının' anıqlamasına ko're, sırttan basqarıw protsedurası en'gizilip, sırttan basqarıwshı tayınlandı. Xojalıq sudının' basqa qararı menen keyinirek sırttan basqarıw mu'ddeti uzaytırıldı. Bug'an narazı bolg'an tu'rde prokuratura organı sırttan basqarıwshı tayınlanıwın ha'm onın' basqarıw mu'ddetin uzaytırılıwın biykar etiwdi sorap kassatsiyalıq tu'rde shag'im ja'riyaladı.

PROKURATURA POZİTsİYası

Sırttan basqarıwshı ka'rxanalardın' ekonomikalıq turaqsızlıq isleri boyınsha organı ta'repinen bankrotlıq protsedurası o'tkerilmesten aldın yuridikalıq shaxs direktorı wazıypasın atqarg'an. Solay etip ol «qızıg'ıwshı shaxs» kategoriyasına kiredi. Onın' tayınlanıwı «Bankrotlıq haqqındag'ı» Nızamg'a sa'ykes kelmeydi, sebebi qarızdar ha'm kreditorlar muna'sibetleri boyınsha qızıg'ıwshı shaxslar basqarıwshı bolıwı mu'mkin emes. Sırttan basqarıw mu'ddetin uzaytırıw tiykersız, sebebi ol formallıq tiykarg'a iye emes. Yuridikalıq shaxs ekonomikalıq turaqsızlıqtın' barlıq belgilerine iye ha'mde ol ko'rgen ila'jlar arqalı ka'rxananın' to'lemlilik qa'bileti tiklengen joq.

YuRIDİKALIQ ShAXS WA'KİLLERİNİN' POZİTsİYası

Prokuratura wa'killerinin' da'lillerine qarsılıq bildirildi, sebebi sud ta'repinen tayınlang'an sırttan basqarıwshı yuridikalıq shaxs direktorı lawazımında bankrotlıq isi qozg'almastan aldındı u'sh ay dawamında islegen. Sırttan basqarıw mu'ddetleri yuridikalıq shaxstın' kreditorlarının' kelisimi menen a'melge asırılğ'an.

Mısal №19. Kommertsiyalıq tartıstı aymyqlıq ta'rtipte sheshiw boyınsha.

İS MAZMUNI

O'zbek aksionerlik ja'miyet ha'mde Rossiya kompaniyası arasında respublikag'a o'nimlar jetkerip beriw haqqında kontrakt du'zildi. O'nim o'z waqtında jetkerildi, biraqta qarızdar to'lew mu'ddetin o'tkerip jibergenligi sebepli satıwshı o'zinin' aymaqlıq (Rossiya Fedratsiyası) arbitraj sudına qarız mug'darın ha'mde kontrakt sha'rtlerinde ko'rsetilgen penya menen qosıp o'ndirip beriliwin sorap arza berdi. Dawager talapları qanaatlandırıldı, usı anıqlang'an mug'dardı o'ndirip alıw ushın Rossiya kompaniyası juwapker jaylasqan aymaqtag'ı

(O'zbekstan Respublikasi) xojaliq sudina arbitraj sudı qararin orinlanıwın sorap arza berdi.

ROSSIYa KOMPANIYaSI POZITSIYaSI

Du'zilgen kontraktke muwapıq, onı orınlaw dawamındag'ı barlıq tartıslar ha'm kelispewshilikler jetkerip beriwshi jaylasqan aymaq sudında ko'rilip shıg'ılıwı tiyis. Sonlıqtanda Rossiya kompaniyası o'zinin' aymaqlıq (RF) arbitraj sudına arza bergen. G'MA ma'mleketleri ortasındag'ı xojalıq isleri boyınsha kelip shıqqan tartıslardı sheshiw ta'rtibi haqqındag'ı Kelisimge ko're RF kompetentlik organı ta'repinen qabıl etilgen qarar O'zbekstan Respublikası ta'repinen so'zsiz tu'rde orınlanıwı tiyis, sebebi juwapker respublika rezidenti bolıp tabıladı. Sonlıqtanda xojalıq sudı arbitraj sudının' aktin orınlanıwın ta'miyinlew haqqında orınlaw qag'azın beriwı kerek.

AJ POZITSIYaSI

RF aymaqlıq arbitraj sudı xojalıq isleri boyınsha kelip shıqqan tartıslardı sheshiw ta'rtibi haqqındag'ı Kelisim talapların buzg'an, sebebi ta'repler arasında du'zilgen kontrakt mazmunı boyınsha usı tartıs AJ jaylasqan aymaqta sheshiliwi tiyis. AJ O'zbekstan Respublikası aymag'ında jaylasqanlıg'ı sebepli Rossiya kompaniyası aymaqlıq xojalıq sudına arza beriwı tiyisli edi. Sudqa arza beriw protsedurası buzılğ'anlıg'ı sebepli RF arbitraj sudı ta'repinen shıg'arılğ'an qarar O'zbekstan Respublikası aymag'ında orınlanıwg'a jatpaydı.

IV. TEST SAWALLARI

1. O'zbekstanda korporatsiyalıq basqarıw organları sisteması ... tiykarında quralg'an
A) nemis modeli
B) rus modeli
C) amerika modeli
D) tu'rk modeli
2. O'zbekstanda korporatsiyalıq basqarıw organları sisteması neshe buwından ibarat
A) eki
B) to'rt
C) bir
D) ush
3. AJ-ti qaysı organlar basqaradı
A) aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi
B) baqlaw ken'esi
C) orınlawshı organ
D) barlıq juwaplar durıs
4. Aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisinin' qanday tu'rleri bar
A) jıllıq
B) jıllıq ha'm na'wbetsiz
C) tek esabat
D) jıllıq ha'm ayrıqsha
5. AJ-te orınlawshı organnın' qanday tu'rleri bar
A) jeke orınlawshı organ
B) kollegial orınlawshı organ
C) A ha'm B
D) AJ-te orınlawshı organ bolıwı mu'mkin emes
6. AJ-n' joqarı organı bolıp esaplanadı
A) aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi
B) baqlaw ken'esi
C) orınlawshı organ
D) direktsiya
7. Aktsionerlerdin' na'wbetsiz ulıwma ma'jilisin shaqırıw ha'm onı o'tkeriwge juwapker.....
A) ja'miyettin' orınlawshı organı
B) baqlaw ken'esi
C) orınlawshı organ baslıg'ı orınbasarı

D) ulıwma ma'jilis baslıg'ı

8. Baqlaw ken'esine kimler saylanbaydı

A) aktsionerler

B) orınlawshı organ ag'zaları

C) ma'mleket ta'repinen isenimli shaxs

D) B ha'm C

9. Nızam boyınsha ayrıqsha kompetentsiyag'a ... iye

A) baqlaw ken'esi

B) orınlawshı organ

C) aktsionerlerdin' ulıwma ma'jilisi

D) baqlaw ken'esi baslıg'ı

10. Ka'rxananı satıwda qaysı hu'jjet kerek emes

A) inventarizatsiya haqqındag'ı akt

B) buxgalteriya balansı

C) iskerlik ushın berilgen litsenziya

D) ka'rxana bahası haqqındag'ı auditorlıq juwmaq

11. Litsenziat litsenziarg'a sıylıq pulın formasında to'leydi

A) bir ma'rtelik yamasa ba'rquallıq to'lemeler

B) paydadan pul o'tkeriw

C) tovarlardın' ko'tere baxası

D) barlıg'ı menen

12. Litsenziar minnetlemeleri

A) litsenziatqa texnikalıq yamasa kommertsialıq mag'lıwmatlardı beriw

B) litsenziatqa sha'rtnama litsenziyasın toltırıp beriw

C) litsenziatqa texnikalıq yamasa konsultatsialıq ko'mek beriw

D) barlıg'ı menen

13. Litsenziat minnetlemelerine qaysıları kirmeydi

A) litsenziardın' sha'rtnama boyınsha firmalıq atınan paydalanıw

B) qarıydarg'a qosımsha xızmetler ko'rsetiw

C) texnikalıq yamasa kommertsialıq hu'jjetlerdi beriw

D) litsenziar sırların ash paw

14. Ka'rxananı du'ziw haqqındag'ı qarardı kim qabıllaydı

A) mu'lk iyesi

B) ka'rxana yamasa sho'lkemnin' du'ziwshi organı

C) miynet kollektivi

D) barlıq juwaplar durıs

15. Xojalıq birlespesinin' tu'rleri.

- A) kontsern
- B) konsortsium
- C) awqam
- D) barlıq juwaplar durıs

16. Ka'rxanatiykarında jumıs alıp baradı

- A) nızam
- B) instruktsiya
- C) qag'ıyda
- D) ustav

17. Minnetleme orınlanbag'an jag'dayda kreditorg'a ... to'lenedi

- A) girew
- B) penya
- C) neustoyka
- D) ja'rima

18. To'lemlerdin' waqtın o'tkerip jibergende ... qollanıladı

- A) girew
- B) penya
- C) neustoyka
- D) ja'rima

19. Sha'rtname minnetlemeleri bir ma'rte yamasa ba'rqulla orınlanbag'an jag'dayda ... qollanıladı

- A) ja'rima
- B) penya
- C) neustoyka
- D) girew

20. Kommertsialıq bankler ... tiykarında jumıs alıp baradı

- A) «Bank ha'm bank iskerligi haqqındag'ı» Nızam
- B) qag'ıyda
- C) ustav
- D) «Ka'rxanalar haqqındag'ı» Nızam

21. Kommertsialıq bankler ustav fondı ... esabınan du'ziledi

- A) ma'mleketlik byudjet
- B) ma'mleketlik dotatsiya
- C) oraylıq bank g'a'rejetleri
- D) qatnasıwshılar to'lemleri, aktsiya shıg'arıw ha'm satıw

22. Ka'rxanalar huqıqına neler kirmeydi
A) mu'likiy emes huqıqına iye bolıw
B) mu'lk huqıqına iye bolıw
C) sha'rtnamalar du'ziw
D) sudta dawager bolıw
23. Qaysı waqıttan baslap ka'rxana yuridikalıq shaxs bolıp esaplanadı
A) du'zilgennen
B) ustav tastıyqlang'annan keyin
C) ma'mleketlik dizimge alıng'annan keyin
D) dizimge alıw haqqında arza bergennen keyin
24. Ka'rxanalardıń kómmertsialıq ha'm finans-xojalıq isleri kim ta'repinen tekseriledi
A) qarjı ministrliğı ha'm ishki isler ministrliğı
B) konsalting firmaları
C) salıq organları ha'm auditorlıq organlar
D) xojalıq sudı
25. Ka'rxanalar o'z qa'lewi boyınsha qanday xojalıq assotsiatsiyalarına birigiwi mu'mkin
A) trestler
B) ministrlikler
C) basqarmalar
D) kontsern ha'm konsortsiumlar
26. Ka'rxanalar erkin tu'rde o'zinin' ... anıqlaydı
A) du'zilisın
B) basqarıw usılların
C) basqarıw formaların
D) xızmetkerler shtatın
27. Ka'rxanalardı qayta sho'lkemlestiriw ha'mde saplastırıw haqqındag'ı qarar kim ta'repinen qabıllanadı
A) a'dillik ministrliğı
B) finans organları
C) auditorlıq firmalar
D) ka'rxana xızmetkerleri
28. Ka'rxanalar qayta sho'lkemlestirilgen ha'mde saplastırılǵ'an dep ... esaplanadı
A) ulıwma ma'jilis otkerilgennen son'
B) ma'mleketlik dizimge alıw reestrınan shıǵ'arılǵ'annan son'
C) bank esap beti jabılǵ'annan son'
D) reviziya o'tkerilgennen son'

29. Ka'rxanani saplastırıw ... ta'repinen a'melge asırıladı
- A) qarjı organları
 - B) salıq organları
 - C) bankler
 - D) saplastırıw komiteti
30. Saplastırıw komissiyası kim ta'repinen du'ziledi
- A) mu'lk iyesi
 - B) miynet kollektivi
 - C) salıq basqarması baslıg'ı
 - D) qarjı ministrliği
31. Bankrotlıq jag'dayında ka'rxanani saplastırıw boyınsha saplastırıw komissiyası kim ta'repinen du'ziledi
- A) salıq organları
 - B) auditorlıq sho'lkemler
 - C) xojalıq sudı
 - D) qarjı organları
32. Xojalıq-huqıqıy ta'rtiplestiriw predmeti bolıp ... esaplanadı
- A) islep shıg'arıw quralları
 - B) islep shıg'arıw na'tiyjeleri
 - C) xojalıq muna'sibetleri
 - D) aqsha ha'm qımbat bahalı qag'azlar
33. Xojalıq muna'sibetleri qalayınsha alıp barıladı
- A) ka'rxanalardı du'ziwde
 - B) bank esap betin ashıwda
 - C) xojalıq iskerligin alıp barıwda
 - D) xojalıq iskerligine basshılıq etiwde
34. Kredit bul -
- A) qarızg'a tovar yamasa aqsha beriw
 - B) byudjet g'a'rejetleri
 - C) qaytarılmaytug'ın aqshalay ja'rdem
 - D) protsent to'lewi sha'rti menen qarızg'a tovar yamasa aqsha beriw
35. Kontragent bul -
- A) jazba tu'rdegi sha'rtnama
 - B) kelisiwshi ta'repler
 - C) bir neshe bankler kelisimi
 - D) xojalıq basqarıw metodı

36. Xojalıq ja'miyetleri bul -

- A) sheriklikler, fondlar
- B) sheriklikler, aktsionerlik ja'miyetleri
- C) jabıq tu'rdegi aktsionerlik ja'miyetleri
- D) B ha'm C

37. Korporativ huqıqında juwapkershiliktin' tiykarg'ı tu'ri

- A) ha'kimshilik
- B) jinayiy
- C) materiallıq
- D) intizamiy

38. Sho'lkem ustavı bul -

- A) ag'zalar sanı
- B) kommertsialıq sır
- C) sho'lkem esap beti
- D) barlıq juwaplar durıs

39. «Monopoliyalıq mu'lkshilikti sheklew haqqındag'ı» O'zR Nızamı qashan qabıllandı

- A) 1994
- B) 1995
- C) 1992
- D) 1993

40. İsbilermenlik ...ta'repinen a'melge asırıladı

- A) ka'rxana iyesi
- B) bir topar isenimli shaxslar
- C) mu'lkti basqarıwshı subekt
- D) A ha'm C

41. Metrologiya bul -

- A) o'lshemler, anıqlıqtı talap etetug'ın usıllar haqqındag'ı pa'n
- B) xojalıq ju'rgiziw haqqındag'ı pa'n
- C) metroda o'zin tutıw haqqındag'ı pa'n
- D) A ha'm B

42. «Mu'lkshilik haqqındag'ı» O'zR Nızamı qashan qabıllandı

- A) 1990
- B) 1995
- C) 1992
- D) 1997

43. Metrologiya iskerligin basqarıwın ... a'melge asıradı

- A) qarjı ministrliği
- B) salıq komiteti
- C) o'zma'mleketlikstandart
- D) metrologiya basqarması

44. «Standartlastırıw haqqındag'ı» O'zR Nızamı qashan qabıllandı

- A) 1993
- B) 1996
- C) 1992
- D) 1994

45. Monopoliyadan shıg'arıw ha'm ba'sekini ku'sheytiw siyasatın alıp barıwshı organ

- A) Ministrler Kabineti
- B) finans ministrliği
- C) salıq komiteti
- D) monopoliyadan shıg'arıw ha'm ba'sekini ku'sheytiw komiteti

46. Xojalıq subektlari ... salıq to'lep baslaydı

- A) dizimge aling'annan keyin
- B) payda alıp baslag'annan keyin
- C) dizimge aling'annan 10 ku'nnen son'
- D) du'zilgennen keyin bir ay o'tkennen son'

47. Ka'rxanalar arasındag'ı tartıslar qaysı sudlar ta'repinen sheshiledi

- A) jınayat
- B) puqaralıq
- C) xojalıq
- D) konstitutsiyalıq

48. Ka'rxanalar iskerliginin' tiykarg'ı bag'darlari ko'rsetilgen hu'jjet bul -

- A) Ustav
- B) Nızam
- C) Qarar
- D) barlıq juwaplar durıs

49. Xojalıq sha'rtnamaları ... tu'rlerge bo'linedi

- A) rejeli ha'm rejesiz
- B) konsensual ha'm real
- C) to'lemli ha'm to'lemsiz
- D) barlıq juwaplar durıs

50. Mu'lk tu'rleri

- A) jeke
- B) ma'mleketlik
- C) aralas
- D) barlıq juwaplar durıs

51. Xojalıq iskerligi ... ta'repinen ta'rtiplestiriledi

- A) Xojalıq kodeksi
- B) Xojalıq-protsessual kodeksi
- C) Konstitutsiya
- D) B, C

52. Xojalıq subekti qalayınsha juwapkershilikke tartıladı

- A) o'zinin' esap beti boyınsha
- B) mu'lkı menen
- C) baslıqtın' jeke mu'lkı menen
- D) barlıq juwaplar durıs

53. Ka'rxanalardıń mu'lkıy juwapkershiligi haqqındag'ı islerdi ko'rip shıg'ıwshı organ

- A) Salıq komiteti
- B) Ministrler Kabineti
- C) Puqaralıq sudı
- D) Xojalıq sudı

54. Kommertsialıq sho'lkemlerdin' tiykarg'ı maqseti

- A) ja'miyetke payda keltiriw
- B) basqa organlar menen islesiw
- C) bazardı tovarlar menen toltırıw
- D) payda alıw

55. Xojalıq sheriklikler tu'rleri

- A) tolıq
- B) tolıq emes
- C) kommandit
- D) A ha'm C

56. JShJ-n' joqarı organı

- A) qatnasıwshılardıń ulıwma ma'jilisi
- B) kollegiya
- C) prezidium
- D) basqarıwshı

57. Auditor bul -

- A) bas buxgalter
- B) aktsioner
- C) Auditorlıq iskerligi menen shug'ıllanıw huqıqına iye bolg'an qa'nige
- D) litsenziya beriwshi lawazımlı shaxs

58. İsbilermenlik penen shug'ıllanıw huqıqın beriwshi organ...

- A) Ministrler Kabineti
- B) İshki isler ministrligi
- C) A'dillik ministrligi
- D) Qarjı ministrligi

59. Ka'rxana qaysı mu'ddet ishinde litsenziya alıw boyınsha sudqa dawa arzasın beriw huqıqına iye

- A) 10 kun
- B) 20 kun
- C) 30 kun
- D) sudqa beriw huqıqına iye emes

60. İslap shıg'arıw mu'lkshiligi obektine patent ... beriledi

- A) avtorg'a
- B) miyrasxorlarg'a
- C) ayırım jag'daylarda is penen ta'miyinlewshige
- D) patent beriw arzasında ko'rsetilgen fizikalıq ha'm yuridikalıq shaxslarg'a

61. Yuridikalıq shaxstın' belgileri

- A) belgili mug'dardag'ı mu'lk iyesi
- B) sudta dawager ha'm juwapker bolıwı mu'mkin
- C) jınayıy juwapkershilikke tartıladı
- D) A ha'm B

62. Yuridikalıq shaxstın' jaylasıw ornı

- A) Ha'rekettegi organnın' jaylasıw ornı
- B) Baslıqtın' jaylasıw ornı
- C) Yuridikalıq shaxstın' wa'killerinin' jaylasıw ornı
- D) Tuwrı juwap joq

63. O'zR-da jer ... mu'лки bolıp esaplanadı

- A) ma'mleket
- B) jeke isbilermenler
- C) shet el sho'lkemleri
- D) barlıq juwaplar durıs

64. «Yuridikalıq shaxstı qayta sho'lkemlestiriw» termini ... o'z ishine aladı

- A) qosılıwdı
- B) bo'liniwdı
- C) biriktirip alıwdı
- D) barlıq juwaplar durıs

65. Xojalıq birlespeler tu'rleri

- A) kontsern
- B) konsortsium
- C) awqam
- D) barlıq juwaplar durıs

66. İsbilermenlik subektleri bul -

- A) Respublika puqaraları
- B) puqaralar toparı
- C) shet el puqarası yamasa yuridikalıq shaxs, puxaralıg'ı bolmag'an shaxs
- D) barlıq juwaplar durıs

67. İsbilermenlik formaları

- A) Jeke isbilermenlik
- B) Jallang'an miynetkeshler isbilermenligi
- C) Puqaralar toparı yamasa yuridikalıq shaxslar menen birgeliktegi isbilermenlik
- D) barlıq juwaplar durıs

68. Aktsiyalar ... bolıwı mu'mkin

- A) atalg'an
- B) ko'rsetiliwshi
- C) a'piwayı
- D) barlıq juwaplar durıs

69. AJ-ti du'ziw ma'jilisi ne dep ataladı

- A) kongress
- B) konferentsiya
- C) ken'es
- D) senat

70. İsbilermenlik obektlerinin' mu'lkiy u'lesi ha'm huqıqları bul -

- A) inkarnatsiya
- B) investitsiya
- C) innauguratsiya
- D) tuwrı juwap joq

71. Awıl xojalıg'ındag'ı erkin xojalıq subekti

- A) Diyhan xojalıg'ı

- B) Fermer xojalıg'ı
- C) A ha'm B
- D) tuwrı juwap joq

72. Kishi ka'rxana xızmetkerlerinin' maksimal sanı

- A) 200
- B) 50
- C) 30
- D) 100

73. Arnawlı ruhsatnama-litsenziya tiykarında alıp barılatug'ın jumıs tu'rleri

- A) meditsinalıq ja'rdem ko'rsetiw
- B) kino, videoprokat
- C) neft, gaz qazıp alıw, qayta islew, satıw
- D) barlıq juwaplar durıs

74. O'nim sıpatın tastıyqlawshı iskerlik tu'ri

- A) qoyılğ'an talapqa juwap beriwshi
- B) standartizatsiya
- C) sertifikatsiya
- D) spekulyatsiya

75. Monopoliya neni rawajlandırıwg'a kesent etedi

- A) o'z o'nimlerin rawajlandırıwg'a
- B) ba'sekini rawajlandırıwg'a
- C) insandı rawajlandırıwg'a
- D) tuwrı juwap joq

76. Qaytarıp alıw, to'lew ha'm mu'ddetli tu'rde aqshanı jıynaw ushın du'zilgen sho'lkem - bul

- A) sklad
- B) bank
- C) Halıq aralıq valyuta fondı
- D) A ha'm B

77. Birja tu'rleri

- A) Fond
- B) Valyuta
- C) Tovar-fond
- D) barlıq juwaplar durıs

78. Qimmat bahalı qag'azlar tu'rleri

- A) obligatsiya
- B) aktsiya
- C) veksel
- D) barlıq juwaplar durıs

79. Xojalıq subektlerinin' finanslıq esabatının' erkin tu'rdegi ekspertizası ha'm onı talqılaw

- A) sanatsiya
- B) audit
- C) reviziya
- D) tuwrı juwap joq

80. Monopoliyadan shıg'arıw ha'm ba'sekini ku'sheytiw siyasatın ju'rgiziwshi organ

- A) Ministrler Kabineti
- B) qarjı ministrliği
- C) salıq komiteti
- D) monopoliyadan shıg'arıw ha'm ba'sekini ku'sheytiw komiteti

81. Xojalıq subektleri ... salıq to'lep baslaydı

- A) dizimge alıng'annan keyin
- B) payda alıp baslag'annan keyin
- C) dizimge alıng'annan 10 kunnan son'
- D) du'zilgennen keyin bir ay o'tkennen son'

82. Ka'rxanalar arasındag'ı tartıslar qaysı sud ta'repinen sheshiledi

- A) Jınayat
- B) Puqaralıq
- C) Xojalıq
- D) Konstitutsiyalıq

83. Ka'rxanalar iskerliginin' tiykarg'ı bag'darları ko'rsetilgen hu'jjet bul -

- A) Ustav
- B) Nızam
- C) Qarar
- D) barlıq juwaplar durıs

84. Xojalıq sha'rtnamaları ... tu'rlerge bo'linedi

- A) rejeli ha'm rejesiz
- B) konsensual ha'm real
- C) to'lemli ha'm to'lemsiz
- D) barlıq juwaplar durıs

85. Mu'lk tu'rleri

- A) jeke
- B) ma'mleketlik
- C) aralas
- D) barlıq juwaplar durıs

86. Xojalıq iskerligi ... ta'repinen ta'rtiplestiriledi

- A) Xojalıq kodeksi
- B) Xojalıq-protsessual kodeksi
- C) Konstitutsiya
- D) B, C

87. Xojalıq subekti qalayınsha juwapkershilikke tartıladı

- A) o'zinin' esap beti boyınsha
- B) mu'лки menen
- C) baslıqtın' jeke mu'лки menen
- D) barlıq juwaplar durıs

88. Ka'rxanalardın' mu'łkiy juwapkershiligi haqqındag'ı islerdi ko'rip shıg'ıwshı organ

- A) Salıq komiteti
- B) Ministrler Kabineti
- C) Puqaralıq sudı
- D) Xojalıq sudı

89. Kommertsialıq sho'lkemlerdin' tiykarg'ı maqseti

- A) ja'miyetke payda keltiriw
- B) basqa organlar menen islesiw
- C) bazardı tovarlar menen toltırıw
- D) payda alıw

90. Xojalıq sheriklikler tu'rleri

- A) tolıq
- B) tolıq emes
- C) kommandit
- D) A ha'm C

91. Auditor bul -

- A) bas buxgalter
- B) aktsioner
- C) Auditorlıq iskerligi menen shug'ıllanıw huqıqına iye bolg'an qa'nige
- D) litsenziya beriwshi lawazımlı shaxs

92. Isbiltermenlik penen shug'ıllanıw huqıqın beriwshi organ...

- A) Ministrler Kabineti
- B) Ishki isler ministrligi
- C) A'dillik ministrligi
- D) Qarjı ministrligi

93. Ka'rxana qaysı mu'ddet ishinde litsenziya alıw boyınsha sudqa dawa arzasın beriw huqıqına iye

- A) 10 kun
- B) 20 kun
- C) 30 kun
- D) sudqa beriw huqıqına iye emes

94. Islep shıg'arıw mu'lkshiligi obektine patent ... beriledi

- A) avtorg'a
- B) miyrasxorlarg'a
- C) ayırım jag'daylarda is penen ta'miyinlewshige
- D) patent beriw arzasında ko'rsetilgen fizikalıq ha'm yuridikalıq shaxslarg'a

95. Yuridikalıq shaxstın' belgileri

- A) belgili mug'dardag'ı mu'lk iyesi
- B) sudta dawager ha'm juwapker bolıwı mu'mkin
- C) jınayıy juwapkershilikke tartıladı
- D) A ha'm B

96. Yuridikalıq shaxstın' jaylasıw ornı

- A) Ha'rekettegi organnın' jaylasıw ornı
- B) Baslıqtın' jaylasıw ornı
- C) Yuridikalıq shaxstın' wa'killerinin' jaylasıw ornı
- D) Tuwrı juwap joq

97. O'zR-da jer ... mu'lki bolıp esaplanadı

- A) ma'mleket
- B) jeke isbiltermenler
- C) shet el sho'lkemleri
- D) barlıq juwaplar durıs

98. «Yuridikalıq shaxstı qayta sho'lkemlestiriw» terminini ... o'z ishine aladı

- A) qosılıwdı
- B) bo'liniwdı
- C) biriktirip alıwdı
- D) barlıq juwaplar durıs

99. Xojalıq birlespeler tu'rleri

- A) kontsern
- B) konsortsium
- C) awqam
- D) barlıq juwaplar durıs

100. JShJ-n' joqarı organı

- A) qatnasıwshılardıń ulıwma ma'jilisi
- B) kollegiya
- C) prezidium
- D) basqarıwshı

V. STUDENTLERDİ PA'N BOYINSHA BAQLAWDIN' REYTING SISTEMASI

O'zR Joqarı ha'm orta arnawlı bilimlendiriw ministrliğı ta'repinen tastıyqlang'an №217 sanlı 30 sentyabr 2005 jılǵ'ı «Joqarı oqıw orınları studentleri bilimlerin reyting arqalı bahalaw haqqındag'ı» Nızamg'a muwapıq studentler bilimleri to'mendegi tu'rler ha'm kriteriylar boyınsha bahalanadı.

Aralıq baqlawda (AB) ball alıw ushın student sabaqta o'tilgen ha'r bir temanı biliwi ha'm a'melde qollanıwı ja'nede og'an erkin tu'rde tayarlanıwı tiyis. AB-dag'ı ballardı student seminar sabag'ında toplaydı. Usı pa'n boyınsha barlıǵ'ı bolıp 4 AB o'tkerilip, ulıwma 45 ball (11-11-11-12) toplanıwı tiyis.

Shegaralıq baqlawda (ShB) studentler ta'repinen bir blok temalar, seminar sabaqları o'tkerilgennen son' a'melge asırıladı. ShB o'tkeriw dawamında studentlerdin' qoyılǵ'an sawallarg'a juwap qaytarıwı ha'mde ko'rsetilgen mashqalanı sheshiwi bahalanadı. ShB lektsiya sabaqlarında o'tkerilgen temalar boyınsha a'melge asırıladı. ShB semestr dawamında 2 ma'rte o'tkerilip, onda ulıwma 40 ball (20-20) toplanıwı tiyis. Eger semestr dawamında student o'tkerilgen baqlaw na'tijesinde 55% ball toplay almasa, keyingi AB yamasa ShB-g'a shekem og'an ball tolap alıw ushın waqıt ajratıladı. Son'g'ı AB yamasa ShB boyınsha ballardı jetkeriw ushın JB-g'a shekem waqıt beriledi. AB ha'm ShB juwmaqları boyınsha 55% toplog'an studentlerge JB tapsırıwg'a ruhsat etiledi.

Juwmaqlawshı baqlaw (JB) jazba ha'm awızsha tu'rde bolıwı mu'mkin. JB-da student 1 den 15 ballǵ'a shekem toplawı tiyis. Jazba tu'rdegi JB en' keminde 50 varianttag'ı bileterden ibarat boladı. Ha'r variant 5 sawaldan turadı ha'm ha'r bir sawal 3 balldan bahalanadı.

Sawallar boyınsha ballardıń bo'liniwi ha'm bahalanıwı to'mendegi kestedek ko'rsetilgen.

Sawallar boyınsha ballardıń bo'liniwi	«2» bahası 0-54%	«3» bahası 55-70%	«4» bahası 71-85%	«5» bahası 86-100%
1-sawal – 3 ball	0-1,64	1,65-2,12	2,13-2,57	2,58-3
2-sawal – 3 ball	0-1,64	1,65-2,12	2,13-2,57	2,58-3
3-sawal – 3 ball	0-1,64	1,65-2,12	2,13-2,57	2,58-3
4-sawal – 3 ball	0-1,64	1,65-2,12	2,13-2,57	2,58-3
5-sawal – 3 ball	0-1,64	1,65-2,12	2,13-2,57	2,58-3
Barlıǵ'ı: 15-ball	0-8,24	8,25-10,64	10,65-12,8	12,9-15

Jazba tu'rdegi JB-ni bahalaw kriteriylari

Eger student o'z jumisida tu'sinik ha'm so'z dizbeklerin tekstqa sa'ykes tu'rde sa'wlelendirip bere alsa, og'an 86-100%-ge shekem, yag'nuy 12.9-15 ballg'a shekem qoyiladi.

Eger student o'z jumisida tu'sinik ha'm so'z dizbeklerin tuwri ko'rsetip, mazmunin ashup berse, sonin' menen birge bir-birine jaqin tu'siniklerde qa'tege jol qoysa, og'an 71-85%-ge shekem, yag'nuy 10,65-12,8 ballg'a shekem qoyiladi.

Eger student o'z jumisida ko'rsetilgen so'zlerdin' ma'nisin shala tu'rde ashup berip, bul jag'dayda bir-birine jaqin tu'siniklerde qa'tege jol qoysa ha'mde logikalik dizimge keltire almasa, og'an maksimal balldin' 55-70%-ti, yag'nuy 8,25-10,64 ballg'a shekem qoyiladi.

Eger student o'z jumisida ko'rsetilgen so'z dizbeklerin ha'm tu'siniklerin ashup bere almasa, og'an maksimal balldin' 55%-ten kem, yag'nuy 8,24 ballg'a shekem qoyiladi.

Awizsha formadag'i JB-da en' keminde 50 variant bolip ha'm ha'r bir variant 3 sawaldan turadi. Ha'r bir sawal 5 balldan bahalanadi.

Sawallar boyinsha ballardin' bo'liniwi ha'm bahalanıwı to'mendegi kestedek ko'rsetilgen.

Sawallar boyinsha ballardin' bo'liniwi	«2» bahası 0-54%	«3» bahası 55-70%	«4» bahası 71-85%	«5» bahası 86-100%
1-sawal – 5 ball	0-2,74	2,75-3,54	3,55-4,29	4,30-5
2-sawal – 5 ball	0-2,74	2,75-3,54	3,55-4,29	4,30-5
3-sawal – 5 ball	0-2,74	2,75-3,54	3,55-4,29	4,30-5
Barlıg'ı: 15-ball	0-8,24	8,25-10,64	10,65-12,8	12,9-15

Awizsha formadag'i JB bahası kriteriwi

Ball(%)	Baha	Studenttin' bilim da'rejesi
86-100	Ayrıqsha	Juwmaq shıg'arıw ha'm sheshim qabıllap biliw. Do'retiwshilik jandasıwdı qollap biliw O'z pikirini bildiriw Aling'an bilimlerdi a'melde qollaw Maqsetin tu'sindiriw Aytıp beriw Qaytalap beriw Tu'siniw

71-85	Jaqsı	O'z pikirin bildiriw Alıng'an bilimlerdi a'melde kollaw Maqsetin tu'sindiriw Aytıp beriw Qaytalap beriw Tu'siniw
55-70	Qanaatlandırarlı	Maqsetin tu'sindiriw Aytıp beriw Qaytalap beriw Tu'siniw
0-54	Qanaatlandırarsız	Tu'sinbew. Bilmew.

Pa'n boyınsha ballardıń bo'liniwi

№	Ko'rsetkishler	AB ball				ShB ball		JB ball
		1	2	3	4	1	2	1
1	Lektsiya dawamındag'ı belsendiligi (sabaqqa qatnasıw, konspekt ju'rgiziw, sawallarg'a juwap beriw).	1	1	1				X
2	Seminar dawamındag'ı belsendiligi (sabaqqa qatnasıw, konspekt ju'rgiziw, sawallarg'a juuap beriw, o'z pikirin bildiriw)	2	2	2				X
3	Seminar sabag'ına tayarlıq ha'm juwap beriw	7	7	7				X
4	Jazba baqlaw	1	1	1		20		X
5	O'z betinshe jumıs na'tiyjesi boyınsha (sabaqqa qatnasıw, konspekt ju'rgiziw, sawallarg'a juuap beriw, o'z pikirin bildiriw, referat jazıw, misal sheshiw x. t. b.)				12			X
6	O'z betinshe jumıs na'tiyjesi boyınsha (test sheshiw, awızsha soraw-juwap)						20	X
7	Juwmaqlawshı baqlaw na'tiyjesi boyınsha							15
	Barlıg'ı:	11	11	11	12	20	20	15

O'z betinshe jumis na'tiyjeleri boyinsha studentlar biliminin' kriteriylari

O'z betinshe jumis	%
Jumis mazmuni	30
Student belsendiligi	10
Erkin tu'rde jumis islew	10
Konspekt jazıw	10
Mısal sheshiw	10
Jag'dayg'a baha beriw	15
Usınıs beriw	15

O'z betinshe jumis na'tiyjeleri boyinsha ballardıń bo'liniwi

	Baqlaw tu'rleri	O'tkeriw waqtı	Ballar
Aralıq baqlaw	Tapsırmanı orınlaw	Ha'ptede eki ma'rte	12
Shegaralıq baqlaw	Testlerdi sheshiw, awızsha soraw-juwap	Semestr son'ında	20

A'DEBIYATLAR:

1. Каримов И.А. Узбекистан: национальная независимость, экономика, политика, идеология. Т.1. – Т.: Узбекистан, 1996. – 364 с.
2. Каримов И.А. Наша цель: свободная и процветающая Родина. Т.2. – Т.: Узбекистан, 1995. – 380 с.
3. Каримов И.А. Родина священна для каждого. Т.3. – Т.: Узбекистан, 1996. – 366 с.
4. Каримов И.А. По пути созидания. Т.4. – Т.: Узбекистан, 1996. – 348 с.
5. Каримов И.А. Мыслить и работать по новому – требование времени. Т.5. – Т.: Узбекистан, 1997. – 385 с.
6. Каримов И.А. По пути безопасности и стабильного развития. Т.6. – Т.: Узбекистан, 1998. – 429 с.
7. Каримов И.А. Свое будущее мы строим своими руками. Т.7. – Т.: Узбекистан, 1999. – 410 с.
8. Каримов И.А. Наша высшая цель – независимость и процветание Родины, свобода и благополучие народа. Т.8. – Т.: Узбекистан, 2000. – 529 с.
9. Каримов И.А. За процветание Родины – каждый из нас в ответе. Т.9. – Т.: Узбекистан, 2001. – 432 с.
10. Каримов И.А. За безопасность и мир надо бороться. Т.10. – Т.: Узбекистан. – 432 б.
11. Каримов И.А. Избранный нами путь – это путь демократического развития и сотрудничества с прогрессивным миром. Т.11. – Т.: Узбекистан, 2003. – 320 с.
12. Каримов И.А. Мирная жизнь безопасность страны зависят от единства и твердой воли нашего народа. Т.12. – Т.: Узбекистан, 2004. – 400 с.
13. Каримов И.А. Наша основная цель – обновление и демократизация общества, модернизация и реформирования страны. Доклад Президента на совместном заседании Сената и Законодательной палаты Республики Узбекистан. – Т.: «Узбекистан», 2005.
14. Каримов И.А. «При империи нас считали людьми второго сорта». Ответы на вопросы корреспондента. «Независимой газеты» (г.Москва) 14 января 2005 года.
15. Каримов И.А. Справедливость – в приоритете закона. Доклад на VI сессии Олий Мажлиса Республики Узбекистан второго созыва, 29 августа 2001 г.
16. Каримов И.А. Человек, его права и свободы, интересы – высшая ценность. Народное слово. 8 декабря 2005 г.
17. Каримов И.А. Юксак маънавият – энгилмас кўч. – Т.: Маънавият, 2008.
18. Каримов И.А. Мировой финансово-экономический кризис, путь и меры его преодоления в условиях Узбекистана. – Т.: Узбекистан, 2009.
19. Конституция Республики Узбекистан. – Т.: Узбекистан, 2008.
20. Гражданский кодекс Республики Узбекистан (с изм. и доп. от 08.01.2007 г.). // ИПС «Норма», 2009.
21. Хозяйственный процессуальный кодекс Республики Узбекистан (с изм. и доп. от 29.09.2008 г.). // ИПС «Норма», 2009.
22. Закон РУз от 31.10.1990г. № 152-ХII "О собственности" (с изм. и доп. от 07.05.1993 г.). // ИПС «Норма», 2009.
23. Закон РУз от 19.11.1991г. № 425-ХII "О разгосударствлении и приватизации" (с изм. и доп. 03.04.2006 г.). // ИПС «Норма», 2009.
24. Закон РУз от 05.05.1994г. № 1054-ХII "О банкротстве" (с изм. и доп. от 20.12.2005 г.).
25. Закон РУз от 26.04.1996г. № 223-I "Об акционерных обществах и защите прав акционеров" (с изм. и доп. от 26.09.2008 г.). // ИПС «Норма», 2009.
26. Закон РУз от 06.12.2001г. № 310-II "Об обществах с ограниченной и дополнительной ответственностью".// ИПС «Норма», 2009.

27. Закон РУз от 04.04.2002 г. № 355-II «О кредитных союзах» (с изм. и доп. от 04.04.2006 г.). // ИПС «Норма», 2009.
28. Закон РУз от 18.09.2006 г. № ЗРУ–51 “О фирменных наименованиях”. // ИПС «Норма», 2009.
29. Закон РУз от 20.09.2006 г. № ЗРУ–53 “О микрокредитных организациях”. // ИПС «Норма», 2009.
30. Закон РУз от 16.10.2006 г. № ЗРУ–64 “О третейских судах”. // ИПС «Норма», 2009.
31. Закон РУз от 14.12.2007 г. № ЗРУ—127 “О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Узбекистан в целях совершенствования порядка добровольной ликвидации субъектов предпринимательства”. // ИПС «Норма», 2009.
32. Закон РУз от 22.07.2008 г. № ЗРУ–163 “О рынке ценных бумаг”. // ИПС «Норма», 2009.
33. Указ Президента Республики Узбекистан от 10 ноября 2008 года № УП–4051 «О мерах по дальнейшему расширению деятельности акционерного коммерческого банка «Микрокредитбанк» по поддержке субъектов предпринимательства». // ИПС «Норма», 2009.
34. Постановление Президента Республики Узбекистан от 2 октября 2008 года № ПП–969 «Об Инвестиционной программе Республики Узбекистан на 2009 год». // ИПС «Норма», 2009.
35. Постановление Президента Республики Узбекистан от 16 октября 2008 года № ПП–986 «О мерах по дальнейшему увеличению капитализации и повышению инвестиционной активности Государственно-коммерческого Народного банка Республики Узбекистан»
36. Постановление Президента Республики Узбекистан от 31 октября 2008 года № ПП–991 «О проведении среди коммерческих банков республики конкурса по привлечению вкладов населения». // ИПС «Норма», 2009.
37. Постановление Президента Республики Узбекистан от 15 мая 2009 года № ПП–1112 «О мерах по дальнейшей поддержке и развитию предпринимательской деятельности». // ИПС «Норма», 2009.
38. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 19 апреля 2003 года №189 "О мерах по совершенствованию корпоративного управления приватизированными предприятиями". // ИПС «Норма», 2009.
39. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 29 апреля 2003 года №196 "О мерах по дальнейшему развитию вторичного рынка ценных бумаг". // ИПС «Норма», 2009.
40. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 4 июля 2003 года №304 "О создании Центра корпоративного управления". // ИПС «Норма», 2009.
41. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 8 сентября 2008 года № 201 «О создании узбекско-корейского совместного предприятия ООО «Uz-Kor Silicon». // ИПС «Норма», 2009.
42. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 25 мая 2009 года № 148 «Об утверждении Положения о порядке льготного ипотечного кредитования Акционерным коммерческим банком «Кишлок курилиш банк» индивидуального жилищного строительства по утвержденным типовым проектам». // ИПС «Норма», 2009.
43. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 10 июня 2009 года № 158 «О совершенствовании и упрощении процедуры получения разрешений при осуществлении предпринимательской деятельности». // ИПС «Норма», 2009.
44. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 28 августа 2009 года № 251 «О создании узбекско-китайского совместного предприятия ООО «Uz-China Uran». // ИПС «Норма», 2009.
45. Постановление Кабинета Министров Республики Узбекистан от 10 сентября 2009 года № 259 «Об организации деятельности Государственного предприятия «Специализированная компания «Узмахсуссувкурулиш» по выполнению строительно-

- монтажных работ на особо важных водохозяйственных объектах». //ИПС «Норма», 2009.
46. Инструкция о порядке контроля за приобретением более 35 процентов акций хозяйствующего субъекта. Утверждена Постановлением от 24 сентября 2001 года №5 Госкомдемонополизации и ЦККФРЦБ при ГКИ № 2001-12, зарегистрированным Министерством юстиции Республики Узбекистан 6 ноября 2001 года №1079. // ИПС «Норма», 2009.
47. Положение ЦККФРЦБ РУз "О раскрытии информации участниками рынка ценных бумаг". Утверждено приказом Генерального директора ЦККФРЦБ РУз при ГКИ от 27 марта 2002 года №2002-06, зарегистрированным Министерством юстиции Республики Узбекистан 18 апреля 2002 года. №1127. // ИПС «Норма», 2009.
48. Положение "О технических требованиях, предъявляемых к бланкам ценных бумаг". Утверждено Постановлением Центрального Банка Республики Узбекистан от 27 декабря 2003 года №555, зарегистрированным Министерством юстиции Республики Узбекистан 17 февраля 2004 года №1312. // ИПС «Норма», 2009.
49. Положение "О порядке совершения и регистрации сделок с ценными бумагами на территории Республики Узбекистан". // ИПС «Норма», 2009.
50. Порядок выпуска и обращения производных ценных бумаг. Утвержден Госкомимуществом Республики Узбекистан 31 марта 1997 года. Зарегистрирован Министерством юстиции Республики Узбекистан 2 апреля 1997 года №320. // ИПС «Норма», 2009.
51. Постановление совместного Пленума Верховного суда и Высшего хозяйственного суда от 31 марта 2005 года № 2/124 "О некоторых вопросах применения законодательства об акционерных обществах и защите прав акционеров". // ИПС «Норма», 2009.
52. Постановление Пленума Верховного суда Республики Узбекистан и Пленума Высшего хозяйственного суда Республики Узбекистан №84 от 28 апреля 2000 года "О судебной практике применения законодательства, связанного с предпринимательской деятельностью". // ИПС «Норма», 2009.
53. Постановление совместного Пленума Верховного суда и Высшего хозяйственного суда от 31 марта 2005 года № 2/124 "О некоторых вопросах применения законодательства об акционерных обществах и защите прав акционеров". // ИПС «Норма», 2009.
54. Приказ генерального директора Центра по координации и контролю за функционированием рынка ценных бумаг при Госкомимуществе Республики Узбекистан от 24 апреля 2009 года № 2009-25 «О внесении изменения в Положение о внутреннем контроле профессионального участника рынка ценных бумаг». (Зарегистрирован Министерством юстиции Республики Узбекистан 12 мая 2009 г., регистрационный № 1899-1). // ИПС «Норма», 2009.
55. Постановление Государственного комитета Республики Узбекистан по управлению государственным имуществом от 20 марта 2009 года № 01/23-18/03 «О внесении изменений и дополнения в Положение порядке увеличения уставных фондов акционерных обществ за счет привлечения дополнительных инвестиций, в том числе иностранных». (Зарегистрировано Министерством юстиции Республики Узбекистан 10 апреля 2009 г., регистрационный № 1061-1). // ИПС «Норма», 2009.
56. Приказ Генерального директора Центра по координации и контролю за функционированием рынка ценных бумаг при Госкомимуществе Республики Узбекистан от 18 марта 2009 года № 2009-20 «Об утверждении Положения о деятельности объединений (ассоциаций) профессиональных участников рынка ценных бумаг». (Зарегистрирован Министерством юстиции Республики Узбекистан 17 апреля 2009 г., регистрационный № 1942). // ИПС «Норма», 2009.
57. Приказ генерального директора Центра по координации и контролю за функционированием рынка ценных бумаг при Госкомимуществе Республики Узбекистан от 16 июля 2009 года № 2009-40 «Об утверждении Правил эмиссии ценных

- бумаг и государственной регистрации выпусков эмиссионных ценных бумаг». *(Зарегистрирован Министерством юстиции Республики Узбекистан 30 августа 2009 г., регистрационный № 2000)*. // ИПС «Норма», 2009.
58. Бердникова Т.Б. Рынок ценных бумаг и биржевое дело. Учебное пособие. – М.: 2000. – 436 с.
59. Галиева Р.Ф. Гражданско-правовые сделки в процессе банкротства. Учебное пособие. – Екб.: УрГЮА, 2000. – 64 с.
60. Волюнкина М., Комиссарова Е. Гражданское право. Ч.1. Учебник. – М., 2005. – 356 с.
61. Голованов Н.М. Гражданское право. Учебник. – М., 2005. – 426 с.
62. Гражданское право в 2-х т. Т.1. Учебник / Отв. ред. Е.А. Суханов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: БЕК, 2002. – 465 с.
63. Гражданское право в 2-х т. Т.2. Полутом 1. Учебник. / Отв. ред. Е.А.Суханов – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: БЕК, 2002. – 635 с.
64. Гражданское право в 2-х т. Т.2. Полутом 2. Учебник. / Отв. ред. Е.А. Суханов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: БЕК, 2002. – 655 с.
65. Гражданское право. Учебник. Ч.1. Изд. 3-е, перераб. и доп./ Под ред. А.П.Сергеева, Ю.К.Толстого. –М.: Проспект, 1999. – 428 с.
66. Гражданское право в 2-х т. Т.2. Полутом 2. Учебник /Ред. Е.А.Суханов. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
67. Грудцына Л. Ю., Козлова М. Н. Гражданское право в схемах и таблицах. – М.: 2006. – 96 с.
68. Гулямов С.С. Корпоратив бошқаришнинг ҳуқуқий муаммолари: назария ва амалиёт. – Т.: ТДЮИ, 2004. – 394 с.
69. Долинская В.В. Акционерное право. Учебник. – М.: Юридическая литература, 1997. – 522 с.
70. Ивасенко А.Г. Основные понятия фондового рынка. Учебное пособие. – Новосибирск –Москва: Вузовская книга, 1997. – 216 с.
71. Кашанина Т.В. Корпоративное право. Учебник. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 354 с.
72. Киячков А.А., Чалдаева Л.А. Рынок ценных бумаг и биржевое дело. Учебное пособие. – М.: Юрист, 2000. – 218 с.
73. Лаптев В. Акционерное право. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 154 с.
74. Козлова Н.В. Понятие и сущность юридического лица: очерк истории и теории. Учебное пособие. – М.: Статут, 2003. – 186 с.
75. Корнеева И.Л. Гражданское право Российской Федерации. Учебное пособие. – М.: Инфра-М, 2005. – 150 с.
76. Коровайко В. Реорганизация хозяйственных обществ. Учебное пособие. – М.: НОРМА – ИНФРА-М, 2001. – 112 с.
77. Корпоративное право. Учебное пособие для вузов. / Ред. И.А.Еремичев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 255 с.
78. Крупко С.И. Инвестиционные споры между государством и иностранным инвестором. Учебно-практическое пособие. – М.: БЕК, 2002. – 162 с.
79. Макарова О.А. Корпоративное право. Учебник. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 565 с.
80. Международное коммерческое право. Учебник. – М.: Омега-Л, 2006. – 426 с.
81. Могилевский С.Д. Корпорация в России: правовой статус и основы деятельности. – М.: Дело, 2006. – 480 с.
82. Пиляева В.В. Гражданское право. Части общая и особенная. Учебник. – М.: ТК Велби, 2005. – 426 с.
83. Портной К. Правовое положение холдингов в России. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 304 с.
84. Рахманкулов Х.Р., Гулямов С.С. Корпоратив ҳуқуқ. Дарслик. – Т.: ТДЮИ, 2007. – 532 б.
85. Рынок ценных бумаг. Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 478 с.
86. Семенкова Е.В. Операции с ценными бумагами: Российская практика. Учебник. – М.: Перспектива, 1997. – 533 с.
87. Тарасов И.Т. Учение об акционерных компаниях. – М.: Статут, 2000. – 666 с.

88. Тотьев К.Ю. Конкурентное право (Правовое регулирование конкуренции). Учебник. – М.: РДЛ, 2000. – 246 с.
89. Ценные бумаги. Учебник. Изд. второе, перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 412 с.
90. Цепов Г.В. Акционерные общества: теория и практика. Учебное пособие. – М.: Велби, 2006. – 200 с.
91. Шиткина И. Холдинги: правовое регулирование и корпоративное управление. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 648 с.
92. Юн. Г.Б., Таль. Г.К., Григорьев В.В. Внешнее управление на несостоятельном предприятии. Учебное практическое пособие. – М.: Дело, 2003. – 142 с.

Internet resuslari:

<http://www.abd.com>
<http://www.arbitr.ru>
<http://www.atm.uz>
<http://www.balfort.com>
<http://www.bloomberg.com>
<http://www.bmj.de>
<http://www.business.baylor.edu>
<http://www.canada.justice.gc.ca>
<http://www.cbu.uz>
<http://www.computerra.ru/offline>
<http://www.corp-gov.org>
<http://www.dgap.de>
<http://www.e-analytics.com>
<http://www.ebrd.com>
<http://www.europa.eu>
<http://www.fcsr.ru>
<http://www.fedcom.ru>
<http://www.flexa.ru>
<http://www.flexa.ru/law/zak/zak021-07.shtml>
<http://www.ft.com>
<http://www.gbn.org>
<http://www.iacis.ru>
<http://www.ice.ru>
<http://www.iet.ru>
<http://www.imf.com>

<http://www.iosco.org>
<http://www.ismm.ru>
<http://www.itbc.ru>
<http://www.law.harvard.edu>
<http://www.law.uk.edu>
<http://www.leginfo.ca.gov>
<http://www.legislature.ru>
<http://www.lex.uz>
<http://www.lin.ru>
<http://www.londonstockexchange.com>
<http://www.mediatext.ru>
<http://www.mediatext.ru/docs/5863?print>
<http://www.mergers-and-aquisitions.de>
<http://www.mer-icq.narod.ru>
<http://www.mmcfo.ru>
<http://www.moody.com>
<http://www.nsdr.com>
<http://www.nisse.com>
<http://www.oecd.org>
<http://www.opec.ru>
<http://www.press-servise.uz>
<http://www.randomwalk.com>
<http://www.rbc.ru>
<http://www.review.uz>
<http://www.ricd.ru>
<http://www.rodina-law.ru>

M A Z M U N I

K i r i s i w.....	3
I. Lektsiya ha'm seminar sabaqlarının' atamaları.....	5
II. Korporativ huqıq pa'ninin' oqıw bag'darlaması.....	6
III. Studentler ushın o'z betinshe jumıslar	15
3.1. O'z betinshe jumıs temaları	16
3.2. O'z betinshe jumıs boyi'nsha ma'seleler toplamı.....	17
IV. Test sawalları	35
V. Studentlerdi pa'n boyınsha baqlawdın' reyting sisteması	50
A'd e b i y a t l a r.....	54

SHARAFATDIN SARSENOVISH SHAMSHETOV

KORPORATİV HUQIQ

(Oqıw-metodikalıq qollanba)

*Qaraqalpaq tilinde
«Qaraqalpaqstan» baspası
No'kis – 2010*

Redaktor: *R. Matkurbanov*
Ko'rk. redaktor: *A. Esemuratov*
Tex. redaktor: *A. Abdisattarov*

Teriwge berilgen waqtı: 15.01.2010. Basıwǵa ruhsat etigen waqtı: 20.01.2010.
Format: 60x90 $\frac{1}{16}$. Ofset usılında basıldı. Ko'lemi: 4,0 b.t. Nusqası: 500 dana.
Buyırtpa №

«Qaraqalpaqstan» baspası: 230100,
Qaraqalpaqstan ko'shesi, 9.

Berdaq atındag'ı Qaraqalpaq ma'mleketlik universiteti baspaxasında basıldı.
No'kis qalası, Sh. Abdirov ko'shesi, 1.